

DWUTYGODNIK MIEJSKI

KRAKÓW.PL

Nr 13 (329), 30 sierpnia 2023

egzemplarz bezpłatny, ISSN 1898-9039

TEMAT NUMERU

Teatralna przestrzeń czeka na młodych!

**„Zielona półka” w Bibliotece
Kraków**
O klimacie i ekologii

Wrzesień pod znakiem kultury
Zapraszamy na
Pochód Kopernikański!

stwórz *historię* swojego miasta!

22.09. - 06.10.2023

Miasto w liczbach

163

Tyle punktów mobilności, w których użytkownicy hulajnóg mogą legalnie oddać pojazdy, wyznaczono na terenie miasta

750

Tyle rowerów – 500 tradycyjnych i 250 elektrycznych – jest dostępnych dla krakowian w ramach systemu LikeBike

ponad **300**

Tyle kontroli ogródków kawiarnianych pod kątem posiadania przez ich właścicieli stosownych pozwoleń na zajęcie pasa drogowego przeprowadził w tym roku ZDMK

540

Tyle zadań remontowych wykonanych zostanie w tym roku w 313 placówkach oświatowych

Fot. Bogusław Świerkowski / UMJK

Szanowni Państwo!

Z ogromną przyjemnością oddajemy w Państwa ręce pierwszy powakacyjny numer naszego dwutygodnika. A ponieważ wrzesień to już tradycyjnie miesiąc, w którym rodzice planują i organizują swoim pociechom cały rok szkolny, szukając m.in. ciekawych ofert zajęć pozalekcyjnych, przygotowaliśmy dla Państwa podpowiedzi, na co trzeba zwrócić uwagę. Przede wszystkim warto poczytać o Teatralnym Instytucie Młodych, który powstał przy Teatrze Ludowym (a potem oczywiście skorzystać z jego oferty). Unikatowość tej placówki polega na tym, że jeszcze żaden inny teatr nie zdecydował się na skierowanie swoich działań do grupy najczęściej pomijanej przez twórców, którzy wolą kon-

centrować się na dzieciach lub dorosłych. Nowohucki TIM został stworzony z myślą o młodzieży.

W KRAKOWIE.PL znajdą Państwo też informacje o ciekawej ofercie przygotowanej przez kluby rodziców i centra kultury, a także dowiedzą się, czemu służy „Zielona półka” w filiach Biblioteki Kraków. Nie zabraknie także zaproszeń na wydarzenia kulturalne i do zwiedzania zabytków Krakowa, ponieważ właśnie teraz nasze miasto będzie świętować 45 lat wpisu na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

W Krakowie tyle się dzieje, że nie wszystkimi ważnymi informacjami udało nam się z Państwem podzielić. Przede wszystkim już na dniach rusza nowa linia Krakowskiego Szybkiego Tramwaju do Górki Narodowej – to olbrzymia inwestycja obejmująca 11 km torów tramwajowych, ponad 6 km ścieżek rowerowych, tunel wzdłuż ul. Opolskiej i trzy estakady nad Sudotem, ale także nowe nasadzenia: 3,5 tys. drzew i 40 tys. krzewów. Dla kilkudziesięciu tysięcy osób będzie to duże ułatwienie w dojeździe do centrum miasta. Już w następnym KRAKOWIE.PL wszystko ze szczegółami Państwu opiszemy!

Warto też pamiętać, że pierwsze dni września to także początek modernizacji ulic Kościuszki i Zwirzyńskiej. Już teraz zapraszam do śledzenia na bieżąco komunikatów na stronie: www.krakow.pl, gdzie opisujemy zmiany w organizacji ruchu i odpowiadamy na najczęściej zadawane przez mieszkańców pytania.

Monika Chylaszek

 Kraków

**Witaj Przedsiębiorco!
Jak mogę Ci pomóc?**

**WIRTUALNY
URZĘDNIK**

Wsparcie dla przedsiębiorców 24/7

Pobierz darmową aplikację:

App Store

Google PLAY

Wersje językowe:

www.dlabiznesu.krakow.pl/POP

Spis treści

5. W skrócie
6. Dzieje się w Krakowie!

EDUKACJA

8. Teatralna przestrzeń czeka na młodych!
11. Rozwiń swoje skrzydła – rozmowa z socjoterapeutą Michałem Kowalskim
12. Przybywa inwestycji oświatowych

MIASTO

13. Kraków przyjazny dzieciom
14. Po pomoc do Centrum dla Rodzin
14. Jakie zmiany w Parku Kulturowym Nowa Huta?
15. Nowe kieszonki na mapie Krakowa!
16. **KRAKÓW.PL dla dzieci**
18. Kalendarium Prezydenta Miasta Krakowa

KULTURA

19. Skarby Krakowa
20. Kultura blisko mieszkańców – rozmowa z zastępcą prezydenta Andrzejem Kuligiem
21. Wrzesień pod znakiem kultury
22. Felieton Ryszarda Kozika
23. Dni Twierdzy Kraków – odstona druga
23. Podcast #PodgórzewKulturze

DLA SENIORÓW

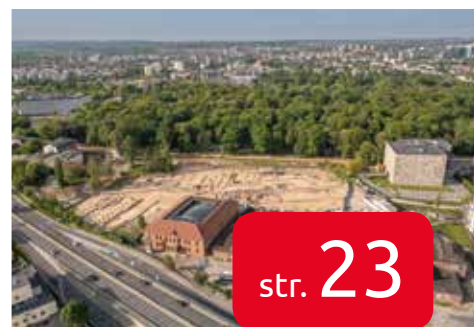
24. Verba docent exempla trahunt / Słowa uczą, przykłady pociągają

RADA MIASTA KRAKOWA

25. Mydlniki. W Krakowie od 50 lat
26. To mieszkańcy tworzą klimat miasta – rozmowa z radnym Tomaszem Darosem

HISTORIA

27. Ponad sto lat krakowskiej lekkoatletyki
28. Od Kobierzyna do Tyńca – felieton Michała Kozioła
29. Kalendarium krakowskie
30. Ogłoszenia

Wydawca: Urząd Miasta Krakowa, Wydział Komunikacji Społecznej, 31-004 Kraków, pl. Wszystkich Świętych 3-4
Adres redakcji: pl. Wszystkich Świętych 3-4, pok. 341, tel. 12 616-13-86, e-mail: redakcja@um.krakow.pl
Redaktor naczelna: Beata Klejbuk-Goździalska
Zastępca red. naczelnej: Joanna Korta
Sekretarz redakcji: Agata Włodarczyk
Współpracownicy: Michał Kozioł, Tadeusz Mordarski, Paweł Waluś, Beata Sabatowicz, Ryszard Kozik, Aleksandra Mikolaszek, Iwona Gazda, Jan Machowski
Zdjęcia: Bogustaw Świerzowski, Jan Graczyński, Piotr Wojnarowski
Okładka: Jeremi Astaszow, Teatr Ludowy
Projekt graficzny: Pro Art Studio
Korekta: Magdalena Kędzierska-Zaporowska
Skład i tkanie: Pro Art Studio
Druk: Drukarnia Leyko Sp. z o.o.
Nakład: 32 tys. egz. ISSN 1898-9039

Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania i wprowadzania zmian do następujących tekstów. Nadesłanie tekstu nie jest równoznaczne z jego opublikowaniem.

Sposób dystrybucji dwutygodnika miejskiego KRAKÓW.PL:

Dwutygodnik KRAKÓW.PL można otrzymać w budynkach Urzędu Miasta Krakowa przy pl. Wszystkich Świętych 3-4, ul. Grunwaldzkiej 8, ul. Lubelskiej 27, w Rynku Podgórskim 1 i 2, na os. Zgody 2, przy ul. Stachowicza 18, al. Powstania Warszawskiego 10, ul. Dekerta 24, ul. Wielickiej 28a, ul. Sarego 4, w punktach sprzedaży biletów MPK oraz w krakowskich szpitalach, Centrum Handlowym M1, Galerii Bronowice, CH Serenada i siedzibach jednostek miejskich.

W dniu ukazania się numeru, w godzinach porannych, dwutygodnik rozdawany jest na rondach Grunwaldzkim, Mogiłskim, Matecznego, Kocmyrzowskim, na skrzyżowaniach Kobierzynska / Grota-Roweckiego, Królewska / al. Mickiewicza, al. Słowackiego / Prądnicka oraz pod Teatrem Bagatela i – w godzinach popołudniowych – na pętłach: Borek Fałęcki i Krowodrza Górka.

Kolejny numer KRAKOWA.PL ukaże się: 13 września 2023 r.

„Zielona półka” w Bibliotece Kraków

„Zieloną półkę” znajdziemy w 11 filiach Biblioteki Kraków / fot. Bogusław Świerżowski, UMK

W 11 filiach Biblioteki Kraków czytelnicy mogą już korzystać z „Zielonej półki”, na której znalazły się książki związane z klimatem, ekologią i środowiskiem. Zbiór zawiera propozycje dla czytelników w każdym wieku!

Inauguracja projektu odbyła się 8 sierpnia w filii nr 8 Biblioteki Kraków. Uczestniczyli w niej prezydent Krakowa Jacek Majchrowski oraz dzieci z przedszkola samorządowego nr 122 w Krakowie. Tego dnia obchodzony był Wielki Dzień Pszczół, dlatego prezydent przeczytał fragmenty książki Piotra Sochy pt. „Pszczoty”, a dzieci otrzymały domek dla owadów do przedszkolnego ogrodu.

Na „Zielonej półce” znajdziemy książki popularnonaukowe o klimacie, zieleni

i przyrodzie, miejskim ogrodnictwie, gotowaniu przyjaznym planecie, a także pokazujące, jak można zaangażować się w działania dla klimatu. Można je wypożyczyć w Bibliotece Głównej oraz filach nr: 8, 10, 16, 24, 31, 42, 44, 45, 51 i 52.

Projekt „Zielona półka” to element programu edukacji klimatycznej, który realizuje Miasto. Jego pierwowzorem jest zbiór książek zgromadzony w Krakowskim Centrum Edukacji Klimatycznej przy ul. Wielopole 17a. Tu w każdym tygodniu funkcjonuje czytelnia, odbywają się regularne spotkania z autorami książek o klimacie, a także organizowane są konkursy wiedzy prowadzone w mediach społecznościowych Centrum. (EC)

CZESŁAW MOZIL

SOLO

9/09/2023

godz. 18.00

Centrum Kultury Podgórze – Fort Borek
ul. Forteczna 146
Kraków

bilety:
80 zł/70 zł*

* dla posiadaczy karty Seniora CKP
lub karty Podgórze w Kulturze

CENTRUM KULTURY PODGÓRZA
INSTYTUCJA KULTURY MIASTA KRAKOWA

Rodzinny rajd „w dobrym klimacie”

Przed nami ostatnie spotkanie z cyklu, w którym stawiamy na ekologię, rodzinną integrację, rywalizację drużyn i dobrą zabawę. Już 10 września odkryjemy dziką oazę w sercu miasta, czyli park rzeczny Drwinka. Na trasie rajdu drużyny zbierają śmieci i szukają miejsc kontrolnych, na których można zdobyć punkty w grze ekologicznej. Po przejściu trasy na uczestników czekają nagrody oraz wspólne ognisko z napojami i kiełbaskami. Park rzeczny Drwinka to unikalny obszar zaskakujący swoją różnorodnością – od wilgotnych terenów podmokłych, poprzez strome zbocza, aż po gęste zadrzewienia stanowiące schronienie dla wielu gatunków zwierząt i roślin. Mimo sąsiedztwa gęsto zabudowanych osiedli pozostaje jednym z najdzikszych zakątków Podgórze.

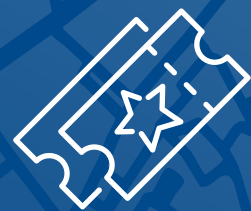
Rajd jest przeznaczony dla wszystkich krakowian: rodzin z dziećmi, grup znajomych czy seniorów. Jedną drużynę mogą stanowić minimalnie trzy osoby. Jeden opiekun może objąć opieką maksymalnie cztery niepełnoletnie osoby.

Szczegóły wydarzenia (trasa, godziny) zostaną przesłane mailowo do zgłoszonych drużyn. Gra terenowa rozpoczyna się o 11.00 i potrwa ok. 60–90 min. Finał planowany jest ok. 14.00.

Drużynę (wraz z listą uczestników) należy zgłosić pod adresem mailowym: ola.wyszynska@fundacjaecotravel.pl. Obowiązuje limit miejsc – 100 osób. (MK)

Dzieje się w Krakowie

DZIEJE SIĘ

1 września–10 września

Jarmark na św. Michała

Na Małym Rynku zagospodzą rzemiosło, lokalna sztuka ludowa, produkty i wyroby spożywcze. Zadbają o to kupcy z różnych stron Polski i Europy.

2 września

Dni Nowej Huty

Skwer Budowniczych Nowej Huty rozbrzmi dobrą muzyką. Wystąpią m.in. Pudelsi i Chtëpocy z Placu Broni. Przygotujcie się na niezapomniane dźwięki i wspaniałą atmosferę!

6 i 7 września

Teatralny „Rytuł”

Nowohuckie Centrum Kultury zaprasza na spektakl na podstawie dramatu Jerzego Andrzeja Mastowskiego ze zbioru „Jednoaktówki na każdy rodzaj szaleństwa”.

9 września

Piknik egipski

W ramach projektu „Nowe podróże po literaturze” Biblioteka Kraków zaprasza na plenerowe wydarzenie w ogrodzie Biblioteki Głównej, ul. Powroźnicza 2, w godz. 11.00–16.00.

9 września

Narodowe Czytanie

Krakowscy artyści i bibliotekarze będą czytać fragmenty epopei Elizy Orzeszkowej „Nad Niemnem”. Początek wydarzenia w ogrodzie Biblioteki Kraków przy ul. Powroźniczej 2 o godz. 16.00.

do 9 września

Letnia Akademia Folkloru

Trwa 6. edycja wydarzenia promującego tradycję i kulturę ludową regionu: zapraszamy na spotkanie z haftem, folklorystyczny warsztat dla dzieci czy wernisaż wystawy w ARTzonie.

9 września

Piknik rodzinny

W ramach cyklu Zielone Mistrzejowice w Ośrodku Kultury Norwida – Kuźnia (os. Złotego Wieku 14) odbędą się warsztaty plastyczne, przyrodnicze, spektakl plenerowy i zabawy dla najmłodszych.

9 września

Tu warto marzyć

Dzień otwarty w Siedzibie Głównej Centrum Kultury Podgórze. Od 11.00 do 18.00 przewidziano m.in. warsztaty plastyczne i florystyczne, malowanie piaskiem, rodzinną grę terenową i koncerty.

8–10 września

Krakowskie Miodobranie

W drugi weekend września na placu Wolnica znajdziemy stoiska z bogactwem naturalnych miodów i innych pszczelich produktów. Wydarzenie przygotowuje Zrzeszenie Pszczelarzy Krakowskich.

Cała paleta muzycznych emocji!

10 września o 18.00 Orkiestra Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa zaprasza do sali koncertowej Filharmonii Krakowskiej na wyjątkowy koncert wypełniony dźwiękami, które wyszły spod pióra Benjamin Brittena. Ten monograficzny program łączy w sobie zarówno utwory na chór a cappella, błyskotliwe dzieło w smyczkowym wykonaniu, jak i pulsującą petnię instrumentalno-wokalnego brzmienia uroczystą Kantatę o Świętym Mikołaju (1948).

W koncercie swoje siły połączą dwa czołowe polskie zespoły: Orkiestra Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa Symfonia Cracovia pod batutą Katarzyny Tomali-Jedynak oraz Chór Polskiego Radia prowadzony przez Marię Piotrowską-Bogalecką i wspierany przez chór żeński oraz chłopięcy. Skład artystów uzupełnią znakomici soliści Karol Kozłowski (tenor) oraz Michał Rot (fortepian). (KS)

Krakowski Pracodawca Roku

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie ponownie organizuje konkurs „Krakowski Pracodawca Roku”, którego celem jest wyróżnienie krakowskich pracodawców, tworzących pozytywny wizerunek miasta.

Nagroda przyznawana będzie w czterech kategoriach: Pracodawca Roku 2022 – Nagroda Główna, Pracodawca Roku 2022 Przyjazny Cudzoziemcom, Pracodawca Roku 2022 Przyjazny Osobom z Niepełnosprawnością i Pracodawca Roku 2022 Wspierający Idee Różnorodności.

Konkurs przeznaczony jest dla pracodawców, którzy posiadają siedzibę lub oddział na terenie Miasta Krakowa i nie mają zaległości w opłacaniu podatków, opłat oraz składek na ubezpieczenie. Aby wziąć w nim udział, do 17 września pracodawca musi wypełnić formularz zgłoszeniowy na stronie www.gupkrakow.pl.

Wręczenie statuetek i dyplomów laureatom odbędzie się w październiku, podczas jesiennej edycji Targów Pracy i Przedsiębiorczości w TAURON Arenie Kraków. (RS)

Operowy konkurs

Wakacje właściwie już za nami, a na ostudzenie tego faktu mamy do rozdania wejściówki do teatru Variété na: „Variété Klasycznie: akt I »Vincero«” – 28 września, godz. 19.00.

Aby wziąć udział w konkursie, wystarczy odpowiedzieć na pytanie: jak nazywana

jest aria z opery „Turandot” Giacomo Pucciniego, do której nawiązuje tytuł koncertu?

Odpowiedzi prosimy wysłać do 4 września na adres: redakcja@um.krakow.pl wraz z informacją: „Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych na potrzeby konkursu”. (PW)

fot. Patrycja Psuj, OK Kraków-Nowa Huta

Dyniowy Festiwal w Nowej Hucie

Już po raz 11. Ośrodek Kultury Kraków-Nowa Huta organizuje Festiwal Zakłète w Dyni. 10 września w godz. 15.00–18.00 zapraszamy do parku Ratuszowego, który przemieni się w niezwykłą krainę dyniowej magii, kolorów i smaków. Wstęp wolny!

Festiwal Zakłète w Dyni to doskonała okazja, by spędzić miłe chwile w gronie rodziny i przyjaciół, a także odkrywać dynie na nowo! Ośrodek przygotował wiele zabaw, gier i kreatywnych zajęć, które zapewnią mnóstwo radości. W miejscu wydarzenia zaplanowano strefy, wszystkie warte odwiedzenia. W strefie gastronomicznej będzie okazja do delektowania się wyjątkowymi potrawami przygotowanymi z dyni. Dla tych, którzy chcą wyrazić swoją kreatywność, ekostrefa warsztatowa będzie prawdziwym rajem. Na najmłodszych uczestników Festiwalu czeka strefa Pana Dyni, bohatera książeczki dla dzieci. Miłośnicy aktywności fizycznej z pewnością znajdą coś dla siebie w strefie ruchu. Rywalizować będzie można np. w dyniowym slalomie czy rzucie do celu.

Festiwal będzie też okazją do zaopatrzenia się w dyniowe przetwory, rękodzieło czy roślinne ozdoby. Więcej szczegółów można znaleźć na stronie: krakownh.pl. (MG)

Teatralna przestrzeń czeka na młodych!

Teatralny Instytut Młodych otworzy się dla młodej publiczności już 9 września / fot. Jeremi Astaszow, Teatr Ludowy

Joanna Korta

Nadchodzący wrzesień to nie tylko początek nowego roku szkolnego, ale także uruchomienie wyjątkowego miejsca na kulturalnej mapie Krakowa, które powstało przede wszystkim z myślą o dzieciach i młodzieży. Teatralny Instytut Młodych przy Teatrze Ludowym będzie łączył przyjemne z pożytecznym – bogatą ofertę spektakli dziecięcych i rodzinnych uzupełnią warsztaty i szereg inicjatyw z zakresu pedagogiki teatru, wychodzących naprzeciw najważniejszym problemom, z którymi borykają się nie tylko nasze pociechy, ale także my – ich rodzice.

Nowoczesny, świetnie wyposażony, dający spore możliwości organizacji przestrzeni – taki jest Teatralny Instytut Młodych, który powstał w budynku dawnej Sceny Stolarska w wyniku trwającej ponad trzy lata przebudowy i gruntownego remontu. Za blisko 32 mln zł (27 mln zł z budżetu Miasta Krakowa i blisko 5,2 mln zł

dofinansowania z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020) budynek zmienił się nie do poznania.

Kolorowo, warsztatowo, kameralnie

Na ponad 2200 m kw. powierzchni użytkowej dostosowanej do potrzeb osób

z niepełnosprawnościami znalazły się trzy sceny teatralne: Kameralna dla 80–130 widzów, Kolorowa dla 147 widzów i Warsztatowa dla 80–120 widzów. Są też garderoby, pracownie, pomieszczenia administracyjne, pokoje gościnne, archiwum i magazyny. Parter to poza kasami i szatnią przestronne foyer z miejscem na kawiarnię i sklepik

z teatralnymi gadżetami. Na zewnątrz duże wrażenie robi zaś przeszklona klatka schodowa.

– Efekty modernizacji ocenią już niebawem nasi widzowie, ale myślę, że czeka ich pozytywne zaskoczenie. Mamy już pierwsze informacje zwrotne, m.in. od uczestników spotkania warsztatowego w ramach programu „Kreatywna Europa”, którzy testowali tę przestrzeń. Wiemy, że sprzyja twórcom. Mamy nadzieję, że spodoba się także naszej publiczności – mówi Małgorzata Bogajewska, dyrektor Teatru Ludowego. Decyzja o remoncie budynku była jedną z pierwszych, jakie podejmowała, obejmując to stanowisko w 2016 r. Co prawda, w obiekcie funkcjonowało jeszcze zaplecze administracyjno-techniczne, ale coraz mniej w nim było działalności stricte teatralnej. Część widzów zapewne jeszcze pamięta „Sekretne życie Friedmanów” w reżyserii Marcina Wierchowskiego, któremu te wnętrza świetnie posłużyły do zagrania ponurej celi więziennej czy komisariatu policji, ale możliwości wykorzystania ich do spektakli się wyczerpały.

– Teatr Ludowy od wielu lat stawiał sobie za cel „artystyczne zaopiekowanie się” dziećmi i ludźmi bardzo młodymi. Kiedy zatem w ubiegłej perspektywie finansowej programów europejskich duży nacisk został położony na rewitalizację rozumianą jako proces mający na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego zdegradowanych obszarów miasta, na których odnotowano negatywne zjawiska społeczne, gospodarcze czy środowiskowe, a do takich zaliczono Nową Hutę, pojawiła się idea stworzenia w budynku dawnej Stolarni miejsca, które stałoby się bezpieczną przystanią dla młodych w coraz szybciej zmieniającym się świecie – mówi Katarzyna Olesiak, dyrektor Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa.

Nowe sceny, nowe możliwości

– Prześledziliśmy historię, z której wynika, że od samego początku budynek ten pełnił także funkcję teatralną. Zawsze była to idea związana z młodością i poszukiwaniem alternatywnych rozwiązań dla teatru. To miejsce miało być spełnieniem marzeń Nowej Huty o nowym, awangardowym teatrze młodych, który będzie wychodził poza skostniałe życie teatralne – przekonuje dyrektor Bogajewska i dodaje, że przez lata budynek „obrócił” dobrą energią, a teraz otwiera się na nowo, by w godnych warunkach móc tworzyć, poszukiwać i się spotykać.

Repertuar dla dzieci i młodzieży jest cały czas obecny na dwóch scenach Teatru Ludowego, a propozycje zespołu cieszą się dużym zainteresowaniem odbiorców (tylko w ubiegłym sezonie Teatr Ludowy odwiedziło ponad 27 tys. młodych widzów). Od 9 września, kiedy TIM zostanie oficjalnie otwarty, dotychczasowe i przyszłe

Zespół Teatru Ludowego testuje nową przestrzeń / fot. Jeremi Astaszow, Teatr Ludowy

Na ponad 2200 m kw. powierzchni użytkowej dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami znalazły się trzy sceny teatralne: Kameralna dla 80–130 widzów, Kolorowa dla 147 widzów i Warsztatowa dla 80–120 widzów. Są też garderoby, pracownie, pomieszczenia administracyjne, pokoje gościnne, archiwum i magazyny. Parter to poza kasami i szatnią przestronne foyer z miejscem na kawiarnię i sklepik z teatralnymi gadżetami. Na zewnątrz duże wrażenie robi zaś przeszklona klatka schodowa.

przedsięwzięcia skierowane do młodych przybiorą po prostu instytucjonalną formę w nowej przestrzeni, która umożliwi także poszerzenie tej oferty o nowe elementy.

W TIM-ie nie zabraknie dobrze znanych młodej publiczności: „Lokomotywy”, „Calineczki” i „Piotrusia Pana”. Na scenie Warsztatowej po raz pierwszy będzie prezentowany „Triks Patryka” – spektakl o poszukiwaniu tolerancji dla różnego rodzaju inności, z którym do tej pory zespół teatru jeździł po szkołach. Wśród propozycji dla nieco starszej widowni (16+) znajdzie się „Kruk z Tower” w reż. Darii Kopiec – rzecz o niemożności porozumienia między nastolatkiem a matką, przeżywaniu żałoby i skomplikowanych relacjach rówieśniczych. Premierowo będzie z kolei grany „Preskot” traktujący o sile wyobraźni, która pozwala przetrwać różne domowe kryzysy. Będą też inne nowości – spektakl, który powstanie w ramach ogłoszonego konkursu dla reżyserów zainteresowanych spotkaniem i rozmową z młodymi widzami, a także powstałe w koprodukcji z Teatrem PAPAHEMA przedstawienie „Fredro. Poznajcie mnie” w oparciu o autor-ski tekst Magdaleny Drab. Co ważne, tytuły dla rodzin nie znikają z Dużej Sceny. Tam nadal będzie można oglądać m.in. „Doktora Dolittle”, „Królową Śniegu”, „Pippi” czy „Pyzę na polskich drózkach”. – TIM nie powstał, by ofertę dla rodzin z naszej Dużej Sceny wyprowadzić. ▶

► Dzięki nowej przestrzeni będziemy mogli ją po prostu rozwijać i poszerzać, działając jednak w nowoczesnych, kameralnych przestrzeniach, w bliższym kontakcie z widzem. Docelowo oferta TIM-u będzie prezentowana nie tylko w tygodniu, ale także w weekendy jako propozycja spektakli rodzinnych – zapowiada dyrektor.

Nie tylko teatr

– TIM wypełnia ogromną i dojmującą lukę w krakowskiej ofercie teatralnej – żaden inny teatr czy organizator wydarzeń kulturalnych nie podjął się wyzwania kierowania większością swych działań w stronę grupy poniekąd artystycznie najbardziej wykluczonej – młodzież to już nie dzieci, a jeszcze nie dorośli. Został pomyślany jako nowoczesna, ale przede wszystkim otwarta, różnorodna i bezpieczna przestrzeń, oferująca działania z zakresu pedagogiki teatru, skupiająca się również na jego terapeutycznym wymiarze – wyjaśnia Katarzyna Olesiak z UM Krakowa. W przeszłości nurt działań terapeutyczno-wychowawczych obecny był na nowohuckiej scenie m.in. dzięki „Terapii przez sztukę” Inki Dowlasz, czyli warsztatom na pograniczu teatru i psychologii, przeznaczonym zarówno dla młodzieży, jak i dla pedagogów. Głośny był też podjęty przez dyrektora Jerzego Fedorowicza eksperyment zrealizowania „Romeo i Julii” Shakespeare’a z udziałem młodzieży z subkultur skinheadów i punków.

Teatralne propozycje TIM-u zostaną wzbogacone o ofertę warsztatową, która będzie miała na celu przeprowadzenie młodzieży przez zagadnienia związane z danym tytułem. – Dla nas to forma odpowiedzialności za młodego widza, który nie powinien pozostać sam ze swoimi emocjami, które wywołał w nim spektakl. W wypadku młodzieży wydaje nam się to wyjątkowo ważne, ponieważ jest to grupa odbiorców obecnie narażona na wiele czynników zewnętrznych, które znacząco wpływają na jej dobrostan – hejt, nietożsamościowe oceny w social mediach, skutki pandemii oraz trwająca wojna. To wszystko mocno zaburza poczucie bezpieczeństwa i stabilności

młodych ludzi. Dlatego też chcemy, aby program warsztatów powstał we współpracy ze specjalistami – psychologami i pedagogami, którzy pomogą młodym rozpoznać zależności pomiędzy ich emocjonalnością a otaczającym ich światem – wyjaśnia Magdalena Zarębska z Teatru Ludowego. I tak już przy okazji wspomnianego wcześniej spektaklu „Kruk z Tower” młodzież weźmie na warsztat tematy samotności w rodzinie, nadopiekuńczości ze strony dorosłych i miejsca internetu w codziennym życiu. Dorośli podczas spotkania z psychologami i pedagogami poszukają z kolei nowych kanałów komunikacyjnych, które pomogą wyjść z rodzinnych impasów. W obu warsztatach będą również uczestniczyć reżyserka spektaklu oraz aktorzy.

Jak zapowiadają przedstawiciele teatru, docelowo większości spektakli mają towarzyszyć warsztaty, ale będzie się to dziać stopniowo, po

przeanalizowaniu nie tylko możliwości technicznych i organizacyjnych nowego miejsca, ale także kwestii finansowych.

Spotkajmy się!

Oficjalne otwarcie TIM-u zaplanowano na 9 i 10 września. Widzowie zobaczą fragmenty spektakli, które wejdą do repertuaru nowej instytucji, będą mogli zajrzeć w zakamarki nowego budynku podczas zwiedzania, którego przewodnikiem będzie Piotruś Pan. W ramach wrześniowych Dni Otwartych Teatr Ludowy zaoferuje bilety do TIM-u w cenie 5 zł na cztery tytuły – „Piotrusia Pana”, „Kruka z Tower”, „Calineczkę” i „Trika Patryka”. Będzie je można nabyć od 1 września w kasie biletowej (Duża Scena, Osiedle Teatralne 34, 12.00– 18.00).

Z oferty TIM-u będą mogli skorzystać także starsi miłośnicy teatru. Pierwszą okazją będzie tegoroczna premiera „Aktorów prowincjonalnych” w reżyserii Michała Siegoczyńskiego – spektaklu o romantycznych początkach teatru w Nowej Hucie.

Wszystkie informacje na temat TIM-u i jego repertuaru można znaleźć na stronie teatru.

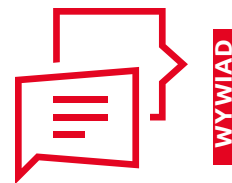
Nazwa TIM nawiązuje do angielskiego "team", czyli zespół, bo właśnie w oparciu o zasadę zespołowości ma działać to miejsce / fot. Jeremi Astaszow, Teatr Ludowy

Michał Kowalski

pedagog, socjoterapeuta. Profilaktyk uzależnień. Wicedyrektor Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 2 w Krakowie, koordynator Miejskiego programu #Ogarniam życie

Rozwiń swoje skrzydła

Jak poradzić sobie z powrotem do szkoły? Czego nie powinniśmy mówić swojemu dziecku? Jak zmobilizować się do nauki? Na te pytania odpowiada pedagog i socjoterapeuta Michał Kowalski. Rozmawiał z nim Tadeusz Mordarski.

Niektórzy dorośli mają problem lub nawet traumę związane z powrotem do pracy po dwóch tygodniach urlopu. Jak w takim razie mają poradzić sobie dzieci, by wrócić do szkoły po dwumiesięcznej przerwie?

Michał Kowalski: Gdybym znał jednoznaczną odpowiedź, dostałbym Nagrodę Nobla. Nie ma bowiem jednej recepty. Wszystko zależy od tego, ile dziecko ma lat, jak wspomina miniony rok szkolny i w jaki sposób spędzało wakacje. Gdy maluch idzie do I klasy, na pewno nie możemy go straszyć szkołą, mówiąc np.: „starszy brat miał problemy, ciekawe, jak ty sobie poradzisz” albo: „gdy ja chodziłem do szkoły, nauczyciele dawali nam jedynki”. Dziecko samo powinno stworzyć sobie obraz szkoły, określić, czy dany nauczyciel mu się podoba czy nie. Dzieci w klasach I-III bardzo lubią uczestniczyć w kompletowaniu szkolnej wyprawki. W niektórych rodzinach jest to nawet pewien rytuał i on jest bardzo pożądany. Nasza pociecha może sobie wybrać ulubiony zeszyt, długopis, rzeczy, które chce mieć w piórniku. Ze starszymi można zacząć rozmawiać o powrocie do szkoły, o kolegach i koleżankach. Na pewno nie można demonizować powrotu do szkoły i podkreślać, że „zaraz się złączą sprawdziany”. Natomiast licealiści mają już twarde poglądy na szkołę i trudno ich do czegoś przekonywać. Proponuję wieczorną rozmowę przy herbacie i zapytanie o to, jakie mają obawy i w jaki sposób możemy im pomóc.

Jak przyzwyczaić się do wczesnego wstawania, gdy podczas wakacji mogliśmy spać do południa?

MK: Już pod koniec wakacji warto sobie każdego dnia zacząć przedstawiać budzik o 10 minut wcześniej. Można wejść w rytuał sportowy, np. pobić bieg. Nie oszukujmy się jednak – jeżeli do ostatniego dnia sierpnia ktoś wstawał o godz. 13.00, to od września nie zacznie nagle się budzić o 6.30. Dla nikogo to nie jest proste. Tutaj ważne są nasza silna wola i samozaparcie. Dzień wcześniej warto zjeść lekką kolację, nie przeciążać swojego organizmu i nie korzystać z telefonu, gdy leżymy już w łóżku.

Udało nam się wstać. Jesteśmy w drodze do szkoły. Jak sobie poradzić ze stresem związanym z nowym otoczeniem: nową szkołą, klasą, rówieśnikami, czasem nowymi nauczycielami?

MK: To jest coś, nad czym się nie pracuje w drodze do szkoły, ale dużo wcześniej. Jako rodzice powinniśmy z dzieckiem rozmawiać, ale – powtórzę to – unikajmy historii demonizujących szkołę i tekstów typu: „będziesz miał teraz zadawane po sto zadań”. Nie wiemy przecież, czy tak rzeczywiście będzie. My, rodzice, chodziliśmy do szkoły kilkanaście, kilkadziesiąt lat temu. Możemy o tym opowiedzieć, ale nie przekładajmy tego jeden do jednego, bo szkoła sprzed 20 lat była inna niż ta obecna. Nie nastawiamy dziecka negatywnie, mówiąc: „nie znajdziesz kolegów”, „będzie duża rywalizacja”, „jak podpadniesz nauczycielowi, to będzie cię pytał”. Starajmy się

raczej rozwiewać wątpliwości dziecka na temat szkoły. Opowiedzmy dziecku o swoich pozytywnych doświadczeniach. Wiele osób pewnie powie, że nic dobrego ich w szkole nie spotkało. Nie wierzę w to, bo wszyscy mamy choćby przyjaźnie z czasów szkolnych i można o nich opowiedzieć. Ze starszymi dziećmi porozmawiajmy o tym, jakie dana szkoła daje perspektywy. Nie zachęcajmy dziecka, by czytało opinie o szkole na forach, gdzie wylewa się hejt. Krytyczne opinie w

interne piszą osoby, które nie radzą sobie z negatywnymi emocjami. Zachęćmy dziecko, by zapytało o daną placówkę np. starszych kolegów, czyli osoby, które rzeczywiście w tej szkole się uczą.

Jesteśmy już po pierwszych lekcjach. Jak się zmobilizować do nauki?

MK: Nie ma jednego sposobu, gdyż wpływa na to wiele czynników: środowiskowe, zdrowotne, emocjonalne i społeczne. To, co działa dość często, to wprowadzanie wokół siebie atmosfery nauki. Nam, dorosłym, pandemia i praca zdalna pokazały, że trzeba sobie przygotować miejsce do tej pracy, by nie robić tego np. z łóżka. Podobnie jest z dzieckiem. Powinno mieć miejsce, które służy do nauki, a nie do robienia miliona innych rzeczy. Trzeba je znaleźć – dla jednego to będzie sofa, dla drugiego stół w kuchni, a dla trzeciego biurko.

Jakie jest jedno zdanie, które młody człowiek powinien zapamiętać przed rozpoczęciem tego roku szkolnego?

MK: Rozwiń swoje skrzydła, ogarnij życie. Mogą to powiedzieć każdemu uczniowi, bo wiem, że, idąc do szkoły, na pewno te skrzydła rozwinie. Od niego samego zależy, jak bardzo.

Samorządowe Przedszkole nr 38 przy ul. Jabłonkowskiej przypomina budowlę z klocków / fot. archiwum Miejskiego Centrum Obsługi Oświaty w Krakowie

Przybywa inwestycji oświatowych

Przemysław Podkowa

Miejskie Centrum Obsługi Oświaty w Krakowie co roku oddaje do użytku kilka nowych obiektów infrastruktury oświatowej. Zwiększająca się liczba mieszkańców determinuje samorząd miasta do budowy lub rozbudowy szkół, przedszkoli, dróg i obiektów sportowych czy rozszerzania oferty kulturalnej.

W tym roku zakończyły się trwające od kilku lat inwestycje oświatowe, które poprawią warunki funkcjonowania kolejnych jednostek w Krakowie. Na wrzesień zaplanowane jest otwarcie nowych obiektów – szkolnego na os. Złocień (Szkoła Podstawowa nr 20) oraz przedszkolnego w Bronowicach (Samorządowe Przedszkole nr 38). Do użytku oddane zostaną również nowe skrzydła dydaktyczne przy Szkole Podstawowej nr 67 (Tonie) oraz przy Szkole Podstawowej nr 72 (Wola Justowska).

Zakończyła się także adaptacja byłego budynku szkolnego na os. Willowym na potrzeby Specjalistycznej Poradni Wczesnej Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, której otwarcie nastąpi w listopadzie br. Od września zaczną też funkcjonować filia

Samorządowego Przedszkola nr 187 oraz żłobek – w nieruchomości na os. Piastów zakupionej przez Gminę Miejską Kraków w ubiegłym roku.

Szkoła na Złocieniu

Sztandarową inwestycją oddaną do użytku w tym roku jest Szkoła Podstawowa nr 20 przy ul. Agatowej 41. Długo wyczekiwana przez mieszkańców os. Złocień placówka będzie mogła pomieścić 600 uczniów (w systemie jednozmiannowym). Obiekt ma m.in. 24 nowoczesne sale lekcyjne, halę sportową z trybunami, boiska sportowe ze sztucznej nawierzchni (jedno z nich mieści się na dachu wspomnianej hali) oraz całą niezbędną infrastrukturę (drogi, chodniki, miejsca parkingowe, ławki, wiaty rowerowe). Budynek o powierzchni użytkowej

blisko 8,4 tys. m kw. jest dodatkowo zasilany w energię elektryczną z instalacji fotowoltaicznej na dachu szkoły. Oficjalne otwarcie SP nr 20 połączone z inauguracją roku szkolnego 2023/24 odbędzie się 4 września.

Kolorowa Akademia Zielonego Misia

Kolejnym nowym punktem na mapie oświatowej Krakowa jest budynek Samorządowego Przedszkola nr 38 przy ul. Jabłonkowskiej 39 w Bronowicach. Nowoczesny obiekt o interesującej architekturze przypominającej budowlę z klocków przystosowany jest dla 150 dzieci. W środku mieszczą się: sześć oddziałów przedszkolnych, aula, sala do zajęć ruchowych, gabinety do zajęć indywidualnych oraz kuchnia. Do dyspozycji przedszkola są również nowy plac zabaw oraz pozostała infrastruktura zewnętrzna.

Nowe inwestycje na Grochowej i Tynieckiej

W bieżącym roku rozpoczęto budowę największej jak dotychczas szkoły tj. Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 15 przy ul. Grochowej 23. 24 sale lekcyjne, harcówka, hala sportowa wraz z trybunami i ścianką wspinaczkową, kuchnia, biblioteka i zagospodarowanie terenu – to zakres inwestycji, która realizowana będzie do 2026 r. Opracowywany jest również projekt budowlany i architektoniczny dla rozbudowy i przebudowy Szkoły Podstawowej nr 54 wraz z pomieszczeniami dla przedszkola przy ul. Tynieckiej 122. Umowny termin rozpoczęcia robót budowlanych to początek przyszłego roku.

Wszystkie nowe placówki dostosowane są dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami (windy, szerokie korytarze, sanitariaty). Dodatkowo standardem stają się instalacje fotowoltaiczne. Miasto, starając się zaspokoić potrzeby mieszkańców, każdego roku oddaje do użytku nowe obiekty oświatowe, aby służyły lokalnej społeczności. Na ten cel przeznaczamy ok. 10 proc. całego budżetu inwestycyjnego Krakowa.

Sztandarową inwestycją oddaną do użytku w tym roku jest Szkoła Podstawowa nr 20 przy ul. Agatowej 41 / fot. archiwum MCOO w Krakowie

Po wakacjach z nowymi propozycjami wracają Kluby Rodziców z dziećmi do lat 3 / fot. Wiesław Majka, UMK

Kraków przyjazny dzieciom

Marzena Paszkot*

Koniec wakacji to intensywny czas nie tylko kompletowania wyprawki szkolnej, ale także poszukiwania propozycji zajęć pozalekcyjnych dla dzieci. Ciekawą ofertę dla rodzin uczestniczących w programie Krakowska Karta Rodzinna 3+ przygotowali jego partnerzy.

Na stronie: www.kkr.krakow.pl można znaleźć oferty niezbędnego wyposażenia uczniów, zajęć dodatkowych czy aktywności rekreacyjnych, a nawet specjalistów oferujących rabaty m.in. z zakresu zdrowia, a także usługi fachowców.

Kluby Rodziców zapraszają

Jak ciekawie zagospodarować czas? Tu z pomocą przychodzi oferta Klubów Rodziców z dziećmi do lat 3, miejsc integracji i spotkań rodziców oraz osób oczekujących na potomstwo. Tutaj mogą oni podzielić się swoimi doświadczeniami wychowawczymi oraz tworzyć nieformalne grupy wsparcia.

Po przerwie wakacyjnej 46 placówek (w tym 1 skierowana do rodziców z dziećmi o specjalnych potrzebach rozwojowych) powraca do regularnego funkcjonowania i rusza z nowymi aktywnościami dla maluchów. Kluby prowadzone przez organizacje pozarządowe są czynne od poniedziałku do piątku przez pięć godzin dziennie oraz w wybrane soboty. 32 Kluby Rodziców prowadzone są przez krakowskie jednostki kultury. W najbliższym czasie planowany jest konkurs, który wyłoni – dzięki głosom rodziców – najlepsze placówki!

Dla nastolatków

Od września w Centrum Kultury „Dworek Białostrzemiński” rusza Strefa Nastolatka – wyjątkowe miejsce, gdzie młodzi ludzie w wieku 13–18 lat mogą uzyskać pomoc w trudnych sytuacjach dnia codziennego. Strefa otwarta jest również dla rodziców i opiekunów. W ramach projektu

organizowane będą nie tylko dyżury specjalistów (terapeutów, psychologów), ale także integracyjne zajęcia warsztatowe (ceramiczne, muzyczne itp.). Młodzież może liczyć na anonimowość oraz przyjazną i pełną szacunku atmosferę. Szczegółowe informacje można znaleźć na fanpage'u Strefy Nastolatka na Facebooku lub uzyskać, pisząc na adres: strefanastolatka@gmail.com.

Kraków przyjazny dzieciom

Również we wrześniu zaplanowano podpisanie porozumienia o przystąpieniu Krakowa do programu „Miasto Przyjazne Dzieciom” z UNICEF Polska. Prowadzone od lat działania Miasta w zakresie polityki rodzinnej, w tym szczególnie na rzecz młodzieży i dzieci, zostały docenione i dziś Kraków pretenduje do uzyskania honorowego tytułu „Miasto Przyjazne Dzieciom”.

Na początku jesieni ogłoszone zostaną wyniki V edycji Plebiscytu „Miejsce Przyjazne Rodzinom z Dziećmi”. Dotychczasowe edycje cieszyły się dużą popularnością wśród krakowian, którzy zgłaszali miejsca w pięciu kategoriach: Hotele, Gastronomia i Rozrywka, Firmy Produkcyjne, Obiekty Handlowo-Usługowe i Mieszkalne, Kultura, Sport i Rekreacja, Urzędy i Edukacja i Zdrowie.

W Krakowie wciąż przybywa podmiotów oferujących udogodnienia rodzinom z dziećmi. Listę 151 laureatów poprzednich edycji można znaleźć na stronie: www.kkr.krakow.pl, a listę nowych – już niebawem...

*pełnomocnik prezydenta Krakowa ds. rodziny

 Kraków

Przedsiębiorco!

Zyskaj nowych klientów i dołącz do firm przyjaznych rodzinie

Przystąp do programu!

Zostań partnerem programu Krakowska Karta Rodzinna 3+

www.kkr.krakow.pl

Po pomoc do Centrum dla Rodzin

Marta Szruk

Budowanie relacji z drugą osobą to jedna z ważniejszych umiejętności społecznych. Relacje zaspokajają potrzebę bliskości, poczucia przynależności i bezpieczeństwa. Kiedy myślimy o intymnej relacji między dwojgiem ludzi, spotykamy się z całym wachlarzem towarzyszących nam przeżyć i emocji.

Początkowo odczuwamy same pozytywne emocje na myśl o naszym partnerze/partnerce – jesteśmy pełni ekscytacji i gotowi cały swój czas i zaangażowanie poświęcić dla tej drugiej osoby. Bywa jednak i tak, że miłość potrafi sprawić wiele bólu, a związek może okazać się zupełnie inny niż nasze wyobrażenia i oczekiwania. Bycie w związku z pewnością niesie ze sobą wiele cudownych przeżyć, lecz należy pamiętać, że na pewnym etapie naszej intymnej relacji może dojść do jej zachwiania i poczucia braku satysfakcji. Pojawia się wtedy pytanie: Czy taką relację da się jeszcze uratować? Tak, ale wymaga ona zaangażowania i chęci obojga partnerów.

To zupełnie naturalne, że w związku pojawiają się gorsze chwile, zaczynamy dostrzegać swoje wady, a druga osoba okazuje się nieidealna. O zdrowej relacji możemy mówić w momencie, kiedy potrafimy stawić czoła pojawiającym się trudnościom, szczerze ze sobą rozmawiać, jednocześnie nie raniąc się nawzajem. Chcąc budować trwałą i szczęśliwą relację, należy pamiętać o kilku ważnych elementach:

1. Pozwólcie sobie wzajemnie na bycie sobą, bo tylko wtedy w pełni będziecie czuli się akceptowani.
2. Bądźcie wyrozumiali, empatyczni i okazujcie sobie wsparcie szczególnie w trudnych chwilach – każdy z nas chce mieć poczucie, że

Centrum dla Rodzin mieści się przy ul. Głowackiego 4/11-12 / fot. Bogusław Świerzowski, UMK

kiedy jego świat się rozpada, może chwycić bliską osobę za rękę i poczuć się bezpiecznie.

3. Okazujcie sobie czułość i mówcie o swoich uczuciach – nawet wtedy, gdy wasz związek jest długoletni, warto przypominać sobie nawzajem, co do siebie czujecie. Słowa wypowiedziane mają dużą wartość.
4. Znajdźcie czas na rozmowę w ciągu dnia – wykażcie zainteresowanie tym, co czuje druga strona.
5. Przepraszajcie i przyznawajcie się do błędów, jeśli tym razem wy zawiniliście – to duża odwaga i dojrzałość.

Jeśli zależy nam na uratowaniu związku, a sami wyczerpaliśmy wszystkie możliwości i nie wiemy, w jaki sposób skutecznie poradzić sobie z kryzysem, warto skorzystać ze wsparcia specjalistycznego. Udziela go nowo powstałe Centrum dla Rodzin w Krakowie, mieszczące się przy ul. Głowackiego 4/11-12 (tel. 887 202 913). Centrum dla Rodzin oferuje usługi w formie indywidualnej oraz grupowej z zakresu wsparcia relacyjnego, ukierunkowanego na budowanie bliskości, rozwiązywanie konfliktów, kształtowanie umiejętności komunikacyjnych i wychowawczych.

Jakie zmiany w Parku Kulturowym Nowa Huta?

Anna Kazmierczak

Od 1 września 2022 r. obowiązują przepisy uchwały dotyczącej utworzenia Parku Kulturowego Kazimierz ze Stradomiem. Lokalne instytucje, przedsiębiorcy oraz właściciele budynków mieli rok na dostosowanie się do przyjętych zasad, jesteśmy zatem o krok od pełnego funkcjonowania nowych regulacji.

Od 2010 r. Kraków nie tylko sukcesywnie tworzy nowe parki kulturowe, obejmując tą szczególną formą ochrony kolejne obszary miasta, ale również zmienia już te istniejące. Po nowelizacji zapisów uchwały o Parku Kulturowym Stare Miasto w 2017 r. przyszła pora na zmianę regulacji obowiązujących na terenie Nowej Huty.

Przypomnijmy, iż Park Kulturowy Nowa Huta został powołany w 2019 r. Stosowanie jego przepisów w praktyce po kilku latach wykazało konieczność doprecyzowania lub zmiany części regulacji oraz ich ujednoczenia w stosunku do tzw. „uchwały krajobrazowej” (m.in. w zakresie przyjętych definicji czy lokalizacji słupów plakatowo-reklamowych). Proponowane zmiany są jednocześnie odpowiedzią na zgłaszane przez nowohuckich przedsiębiorców, instytucje i mieszkańców postulaty dotyczące m.in. zasad sytuowania szyldów, rekonstrukcji neonów historycznych oraz stosowania nowych szyldów w postaci neonów, zasad ograniczania transparentności przeszkleń, eksponowania towarów przed lokalami prowadzącymi ich sprzedaż, umieszczania na elewacjach urządzeń klimatyzujących oraz anten telewizyjnych, jak również zasad lokalizacji na budynkach paneli fotowoltaicznych i kolektorów słonecznych.

Planowaną nowelizację uchwały poprzedzają trwające obecnie konsultacje społeczne, które zakończą się 20 września. W ich ramach przewidziano m.in. spotkanie z mieszkańcami oraz dyżury stacjonarne i telefoniczne, podczas których możliwe będzie zgłaszanie uwag. Wszelkie informacje na temat konsultacji znajdują się na: www.bip.krakow.pl oraz www.parkikulturowe.krakow.pl. Zapraszamy do udziału.

Nowe kieszonki na mapie Krakowa!

Sylvia Groń-Ząbek

Ogrody Krakowian, projekt prowadzony przez Zarząd Zieleni Miejskiej w Krakowie, to niewielkie przyjazne tereny zielone w przestrzeni miejskiej. Stanowią one ważny element miejskiej urbanistyki, ceniony szczególnie przez lokalne społeczności.

Niewielki rozmiar parków kieszonkowych pozwala budować je na zróżnicowanych terenach, dlatego każdy z nich jest unikalny, posiada swój motyw przewodni oraz oryginalne elementy i detale. W tym roku rozpocznie się budowa kilku kolejnych parków kieszonkowych, które zasilą mapę zielonych miejsc w Krakowie.

Baśniowy i szachowy

Między ulicami Pańską, Siemomysła oraz Wiktora Helmana, w ramach budżetu obywatelskiego, powstaje Baśniowy Ogród. Znajdą się w nim zarówno strefy do odpoczynku, jak i dziecięcej zabawy. Aktywny wypoczynek zapewnią gry m.in. w klasy czy kółko i krzyżyk, a mali odkrywcy będą mogli przeskakiwać między pniakami i podestami, spacerować po drewnianej kładce lub ćwiczyć równowagę. Dla stałych mieszkańców zaplanowano hotel dla owadów, budki dla jeży i dla ptaków. Będą drzewa, krzewy i kwiaty.

Szachowy Ogród Krakowian powstanie przy ul. Poptawskiego 17. Motyw przewodni pojawi się zarówno w kompozycji samego parku, formie nawierzchni, jak i obiektach małej architektury. Wymieniona zostanie istniejąca nawierzchnia, pojawią się pergole, huśtawko-ławki, hamak, stoliki szachowe, ławki i siedziska oraz stojaki rowerowe. Istniejąca zieleń wysoka zostanie uzupełniona o dekoracyjne gatunki drzew i kwitnące krzewy. Na rabatach na planie kwadratów pojawią się m.in. byliny: jeżówka purpurowa, zawilec gajowy i ostróżka, oraz rośliny cebulowe: czosnek ozdobny i kosaciec syberyjski.

Wyspy Olszy i Saska kieszonka

Nowe miejsce w formie linearnej powstanie przy ul. Lublańskiej, początek i koniec parku będą wyznaczały przystanki autobusowe „Lublańska” oraz „Olsza II”. Wyspy Olszy to projekt realizowany w ramach BO „Zróbmy Park Na Olszy!”. Przestrzeń podzielona zostanie na strefy tematyczne – pojawią się wyspy: zabaw, sportu i rekreacji, kontaktów oraz relaksu. Dla czworonożnych przyjaciół powstanie wyspa psów. W parku staną wygodne ławki, urządzenia zabawowe i sportowe.

W istniejącą zieleń wkomponowane zostaną nowe nasadzenia drzew i krzewów.

Przy ul. Saskiej powstanie Saski Ogród Krakowian, z alejkami spacerowymi, przy których będą ławki, ławko-huśtawka, leżaki i stojaki na rowery. Zaprojektowano też zamkniętą półkę na książki jako miejsce do ich wymiany, czyli bookcrossingu. Dzięki licznym nasadzeniom i pnączom tworzącym zielone ściany i sklepienie przestrzeni stanie się ustronną oazą w mieście. I ten projekt realizowany jest w ramach budżetu obywatelskiego.

Krakowianki i ptasia biblioteczka

W rejonie Nowego Kleparza, nieopodal Fortu przy ul. Prądnickiej, rozpocznie się budowa Ogrodu Krakowianek, który upamiętni nadanie praw wyborczych kobietom. Ścieżka dydaktyczna przypomni historię emancypacji kobiet w Polsce i na świecie, a zaprojektowane polany staną się idealnym miejscem wydarzeń kulturalnych. Ogród wypełni kilka tysięcy kwiatów, krzewów, pnaczy i cebul oraz 100 drzew!

Tuż przy pl. Nowowiejskim powstanie Gołębi Ogród Krakowian, realizowany w ramach BO. Poszczególne strefy ogrodu

połączone zostaną przez ścieżki spacerowe, na drewnianych podestach pojawią się wygodne ławki, ławko-huśtawki, stoliki piknikowe oraz urządzenia zabawowe. Nie zabraknie też elementów nawiązujących do symboli kieszonki – ptasiej biblioteczki oraz poidetka i karmnika dla ptaków. W istniejącą zieleń wysoką wkomponowane zostaną nowe nasadzenia drzew i krzewów, w tym roślin miododajnych.

Na nowohuckich osiedlach

W ramach „Rewitalizacji wewnątrz kwartałów zabudowy na terenie Nowej Huty” na os. Krakowiaków pojawi się nowy park kieszonkowy. Realizowany projekt to efekt spotkania z mieszkańcami. Układ kwartału będzie nawiązywał do tego z lat 70. – ciągi komunikacyjne zostaną w dużej mierze zachowane i poprawione, zwiększy się ilość powierzchni biologicznie czynnej. Przewidziano wymianę nawierzchni, opraw oświetleniowych, montaż elementów małej architektury.

Przy ul. Piasta Kołodzieja w ramach budżetu obywatelskiego dzielnic (edycja VIII) powstanie wyjątkowa zielona oaza. Odpoczynek zapewnią ławki i ławko-huśtawka, dla szachistów przygotowano stoliki szachowe, a dla najmłodszych – urządzenia zabawowe: trampolinę, sprężynowiec, wspinałkę. W ogrodzie staną też: pergola, tabliczka przyrodnicza oraz latarnie parkowe. Teren wypełni się kolorowymi rabatami: fioletowymi i niebieskimi. Gatunki roślin dobrano tak, aby o każdej porze roku użytkownicy ogrodu mogli cieszyć się urokami przyrody.

Tak będzie wyglądał Szachowy Ogród Krakowian przy ul. Poptawskiego 17 / wiz. ZZM

KRAKÓW.PL

mini

CZEŚĆ! HI! BUENOS DIAS! BONJOUR! CIAO! AHOJ!

Przyjaciele! Długo się nie widzieliśmy, ale czas wakacji dobiega końca, więc jestem! Wróciłem z cudownej wyprawy do Hiszpanii, gdzie pływałem się w morskich falach, w promieniach słońca oraz zakochałem się w gazpacho, czyli zupie pomidorowej na zimno. Kraków przywitał mnie deszczem, ale po gorących hiszpańskich dniach miło było poczuć powiewy wiatru w skrzydełkach i krople deszczu na łapkach. Ciekawe, jak wy spędziliście swoje wakacje... Na koloniach, obozach, hamakowaniu, plażowaniu, czytaniu, a może różnych miejsc zwiedzaniu? Ale mi się zrymowało! Kiedy ja latałem nad hiszpańskim wybrzeżem, Smok Wawelski spędził cały sierpień na odkrywaniu Krakowa i jego tajemnic i ma mi wiele do opowiedzenia! Ciekawy jestem, co nowego odkrył w mieście, które zna jak własną kieszeń. Zaprosił mnie też dziś, a ja zapraszam was, na Pochód Kopernikański, który odbędzie się w sobotę, 9 września o godz. 17.00. Wyruszy on sprzed Bramy Floriańskiej, przejdzie ul. Floriańską do Rynku Głównego i zakończy się przed Ratuszem. Będziecie mogli zobaczyć aktorów, tancerzy, szcudlarzy, akrobatów i muzyków. Teatr KTO przeniesie nas w czasy, w których żył Mikołaj Kopernik. Ja już nie mogę się doczekać!

ZACZYTANY KRAKÓW

Smocza ciocia znała osobiście Wisławę Szymborską, a teraz i wy możecie ją poznać.

W Roku Wisławy Szymborskiej nie mogło zabraknąć pozycji, która przybliżałaby jej osobę młodszymi czytelnikom. Nikt też nie mógł tego zrobić lepiej niż jej osobisty sekretarz – Michał Rusinek. Dzięki jego ciepłym relacjom z poetką możemy wraz z dziećmi prześledzić historię życia i narodzin talentu przyszłej noblistki. Zanim, jako starsza pani, odebrała w 1996 r. z rąk króla Karola Gustawa XVI Nagrodę Nobla, była zwyczajną, małą dziewczynką, wierzącą w kra-

snoludki i całującą napotkane żaby w nadziei, że zmienią się w księcia. Chodziła do szkoły, bawiła się z koleżankami i z wielkim zamiłowaniem rysowała, a także składała pierwsze wierszyki. O tym wszystkim możecie się dowiedzieć z książki pt. „Szalik. O Wisławie Szymborskiej dla dzieci” autorstwa Michała Rusinka.

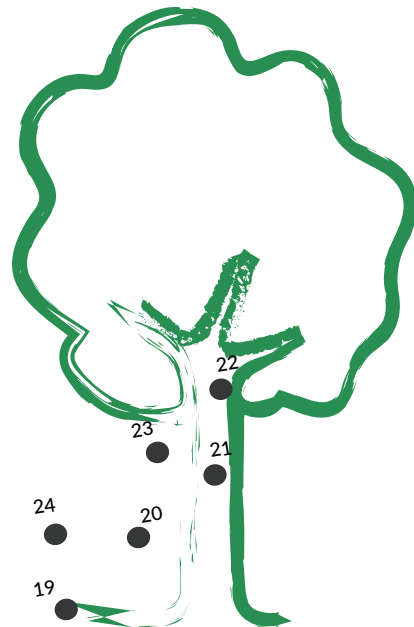
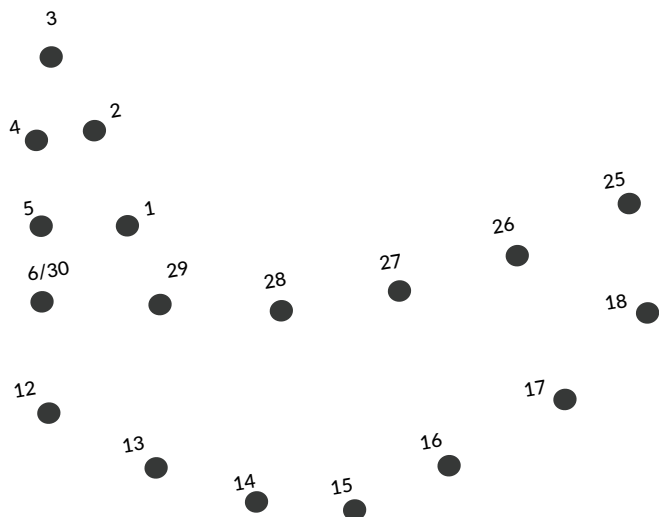
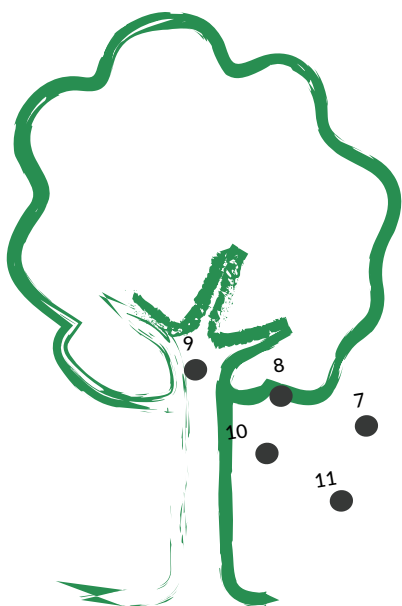
Michał Rusinek, „Szalik. O Wisławie Szymborskiej dla dzieci”, Wydawnictwo Zygzaki, Poznań 2023

Biblioteka
Kraków

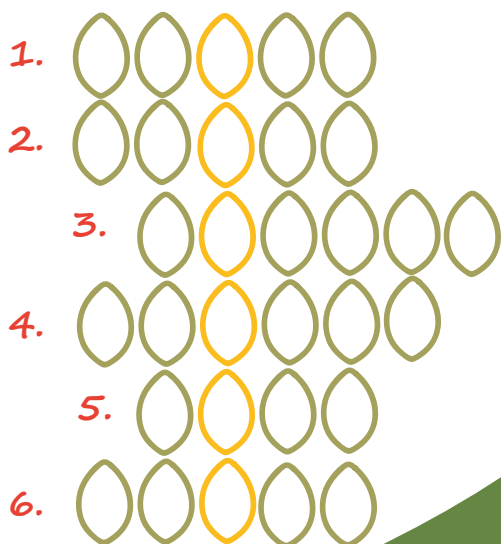

POŁĄCZ PUNKTY

KRZYŻÓWKA

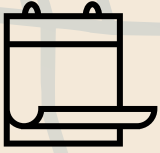
Rozwiąż krzyżówkę, by dowiedzieć się, jak po hiszpańsku mówi się „przyjaciele”.

1. Miejsce nad morzem pełne piasku
2. Bardzo nieprzyjemny owad
3. Nad Baltykiem jest go bardzo dużo
4. Bardzo ważna w lecie, najlepiej słoneczna
5. Pyszny, zimny deser
6. Można się w nim kąpać w mieście

JUŻ WIEM!

Wiem, że po tak długiej labie trudno będzie wam wrócić do szkolnej ławy. Miło jednak spotkać swoich przyjaciół i podzielić się wspomnieniami z wakacyjnych przygód. A czy wiecie, kiedy powstały pierwsze szkoły? Istniały one już w starożytności, ale na ziemiach polskich powstawały dopiero w X w. naszej ery. Jednym z najstarszych uniwersytetów w Europie jest Akademia Krakowska (dzisiejszy Uniwersytet Jagielloński), którą założył król Kazimierz Wielki w 1364 r. Ale żeby studiować, najpierw trzeba skończyć szkołę podstawową, potem ponadpodstawową, np. liceum, technikum, a dopiero potem można wybrać kierunek studiów. W naszej smokorożcowej krainie był tylko jeden uniwersytet imienia Wielkiego Smokoroźca, założyciela naszego małego państwa. Studiowałem tam smokografię i wtedy też pokochałem podróżowanie! Lubię się uczyć, bo odkrywanie świata jest niezwykłą przygodą.

Kalendarium Prezydenta Miasta Krakowa

2 lipca

- Otwarcie parku Wiślawy Szymborskiej w 100. rocznicę urodzin poetki, ul. Karmelicka
- Ceremonia zamknięcia Igrzysk Europejskich Kraków-Małopolska 2023, Stadion Miejski im. H. Reymonta, ul. Reymonta

4 lipca

- Spotkanie z właścicielami restauracji Bottiglieria 1881, która otrzymała drugą gwiazdkę Michelin

6 lipca

- Prezentacja 20 nowych autobusów elektrycznych marki Solaris, Zajezdnia Wola Duchacka, ul. Walerego Sławka

7 lipca

- Wizyta w Laboratorium Aerodynamiki Środowiskowej na Politechnice Krakowskiej, al. Jana Pawła II
- Oddanie do użytku zmienionej w zielony skwer al. Róż
- Inauguracja działalności Piwnicy Muzycznej „MAKINO”, ul. Drożyna

11 lipca

- Wręczenie odznaki Honoris Gratia za zasługi dla Miasta Krakowa Konsulowi Generalnemu Republiki Federalnej Niemiec dr. Michaelowi Grobowi, kończącemu misję w Krakowie

13 lipca

- Spotkanie z mistrzami Polski w koszykówce na wózkach 3x3, Pawilon Wyspiańskiego, pl. Wszystkich Świętych
- Zakończenie Wielkiej Wyprawy Maluchów Monte Carlo 2023 – DLA DZIECI, Rynek Główny

14 lipca

- Spotkanie z okazji Święta Narodowego Francji oraz wręczenie odznaki Honoris Gratia za zasługi dla Miasta Krakowa Konsul Generalnej Anne Schmidt-Riou, kończącej misję w Krakowie, Willa Decjusza, ul. 28 Lipca 1943 r.

25 lipca

- Spotkanie z okazji Święta Narodowego Francji oraz wręczenie odznaki Honoris Gratia za zasługi dla Miasta Krakowa Konsul Generalnej Anne Schmidt-Riou, kończącej misję w Krakowie, Willa Decjusza, ul. 28 Lipca 1943 r.
- Podpisanie aneksu do umowy o zwiększenie pożyczki na realizację Projektu „Centrum Recyklingu Odpadów Komunalnych w Krakowie – Zakład Recyklingu Tworzyw Sztucznych”, MPO Kraków, ul. Nowohucka

27 lipca

- Wizyta nowego Konsula Generalnego Republiki Federalnej Niemiec Holgera Mahnicke

28 lipca

- Uroczystość wręczenia Medalu „Za Mądrość Obywatelską” Marianowi Turskiemu, Sala Obrad RMK

31 lipca

- Pogrzeb prof. Włodzimierza Roszczyniańskiego, cmentarz Salwatorski

2 sierpnia

- Święto Sukiennic – najstarszej galerii handlowej w Polsce

4 sierpnia

- Wręczenie odznaki Honoris Gratia za zasługi dla Miasta Krakowa Jakubowi Błaszczkowskiemu

4 sierpnia

zdjęcia: archiwum UMK

- Wręczenie powołania dla nowego dyrektora Muzeum AK Jarosława Szarka
- Dekoracja zwycięzcy 7. etapu jubileuszowego 80. Tour de Pologne UCI WorldTour w Krakowie, al. Focha

6 sierpnia

- Uroczysty apel na Oleandrach rozpoczynający LVIII Marsz Szlakiem I Kompanii Kadrowej w 86. rocznicę zakończenia sypania kopca Józefa Piłsudskiego

7 sierpnia

- Pogrzeb Teresy Starmach, byłej wiceprezydent Miasta Krakowa, cmentarz Salwatorski

8 sierpnia

- Inauguracja projektu „Zielona półka” w Bibliotece Kraków w Wielki Dzień Pszczół, Filia nr 8, ul. Brodowicza

8 sierpnia

19 sierpnia

- Dzień Luboczy, teren zielony Dworski Staw, ul. Darwina

20 sierpnia

- Ceremonia zakończenia XX Memoriału im. Huberta Jerzego Wagnera, TAURON Arena Kraków, ul. Lema

22 sierpnia

- Wizyta pożegnalna Konsul Generalnej Francji w Krakowie Anne Schmidt-Riou

Skarby Krakowa

Agata Mierzyńska

„Widzę Cię, Krakowie” – tak brzmi tytuł broszury wydanej z okazji 45. rocznicy wpisu Krakowa na Listę UNESCO. Służy temu, byśmy jako mieszkańcy części „widzieli” nasze miasto: jego przemiany, rozwój i potencjał, a przede wszystkim dostrzegali potrzebę udziału w tworzeniu lokalnej wspólnoty.

Jesteśmy dumni, że historyczne centrum z pięknym średniowiecznym Rynkiem to nie muzealny skansen, a tętniące życiem niemal przez całą dobę miejsce spotkań mieszkańców i turystów. Cieszymy się kolejnymi wyróżnieniami i międzynarodowymi nagrodami, a przede wszystkim zachwytem odwiedzających i sławą jednego z najpiękniejszych miast Polski – mówi prezydent Krakowa Jacek Majchrowski. Czy tak by było, gdyby we wrześniu 1978 r. historyczne centrum Krakowa nie zostało wpisane na listę UNESCO? Eksperci, historycy i konserwatorzy zabytków twierdzą, że nie.

W 1978 r. krakowskie zabytki, nawet te najcenniejsze, były w fatalnym stanie. Dzięki wpisowi na Listę UNESCO zaczęły podlegać ochronie międzynarodowej, a przede wszystkim państwowej. 18 grudnia 1978 r. ogłoszono na Wawelu powstanie Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa (SKOZK). Historię 45 lat działalności SKOZK-u będzie można poznać na wystawie w Krzysztoforach, która zostanie otwarta 7 września. Okoliczności wpisu Krakowa na Listę UNESCO wraz ze wspomnieniami inicjatorów i uczestników tamtych wydarzeń – przede wszystkim prof. Krzysztofa Pawłowskiego – zaprezentuje film przygotowany przez Muzeum Krakowa, SKOZK i TVP Kraków. Jego emisja zaplanowana jest również na wrzesień.

Korona na Hejnalicy

A już od czerwca można zwiedzać wystawę plenerową „Skarby Krakowa” prezentowaną na różnych miejskich placach (aktualnie w alei Róż w Nowej Hucie). Na hejnalicy Bazyliki Mariackiej powróci odnowiona i pozłoczona korona królewska, której konserwacja jest pierwszym etapem restauracji elewacji wieży kościoła. Korona została zdemonstrowana metodą alpinistyczną, co – biorąc pod uwagę, że waży 350 kg i ma ok. 320 cm średnicy – było spektakularnym przedsięwzięciem. 7 września rano wróci na swoje miejsce i z pewnością powrót ten będzie atrakcją dla szczęśliwców, którzy będą mieli okazję go zobaczyć.

Kraków Miastem Światowego Dziedzictwa

W lipcu, pomiędzy Bramą Floriańską a Barbakanem, umieszczono pamiątkową tablicę z emblematem światowego dziedzictwa. Ma ona przypominać zasięg wpisu, który szeroko obejmował historyczne Stare Miasto z Wawelem, Kazimierzem i Stradoniem. Ponadto, przy drogach wjazdowych do Krakowa, od kilku miesięcy witają nas nowe tablice przypominające, że jesteśmy Miastem Światowego Dziedzictwa. – Konteksty historyczne i odniesienia do dziedzictwa znajdują odbicie w większości festiwali i programach rozmaitych wydarzeń. U nas nawet maraton odbywa się „Z historią w tle” – podkreśla prezydent Jacek Majchrowski. – Patrzenie na Kraków przez pryzmat dziedzictwa przeszłości nie jest ograniczeniem, ale inspiracją do odkrywania jego nowych aspektów i zdobywaniem kluczy do

Broszurę „Widzę Cię, Krakowie” we wrześniu będzie można otrzymać bezpłatnie w Urzędzie Miasta lub pobrać jako plik z miejskich stron internetowych. Jest to jeden z elementów obchodów rocznicy.

otwierania kolejnych drzwi w przyszłość – wyjaśnia.

Opowiadajmy Kraków

Cały świat jest ciekawy Krakowa i musimy o nim opowiadać również na międzynarodowych forach. Tak też będzie w dniach 7–8 września, kiedy na jubileuszowe spotkanie do naszego miasta przyjadą przedstawiciele najważniejszych sieci, z którymi współpracujemy: Organizacji Miast Światowego Dziedzictwa, Ligi Miast Historycznych, Europa Nostra oraz Ligi Miejsc Światowego Dziedzictwa. W szczególny sposób będą z nami świętować także Królewskie Kopalnie Soli w Wieliczce i Bochni – to wszak również ich jubileusz. Świętujemy i my jako mieszkańcy Krakowa, którzy tworzą historię tego miasta oraz poznają jego przeszłość i bogactwo tradycji. Spotkajmy się 9 września podczas zwieńczającego uroczystości jubileuszowe Pochodu Kopernikańskiego, który przejdzie ulicami Starego Miasta. Więcej szczegółów o wydarzeniu – na s. 21.

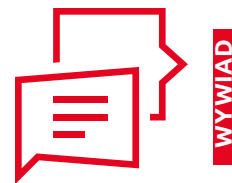

Dzięki wpisowi na Listę UNESCO krakowskie zabytki zaczęły podlegać ochronie międzynarodowej, a przede wszystkim państwowej / fot. Paweł Krawczyk, UMK

Andrzej Kulig

I zastępca prezydenta Krakowa ds. polityki społecznej i komunalnej

Kultura blisko mieszkańców

W ramach kampanii „Kraków. Wszechświat możliwości” wrzesień upływa pod znakiem kultury. Choć punktem wyjścia była 45. rocznica wpisu Krakowa na Listę UNESCO, warto podkreślić, że obcowanie z kulturą to nie tylko wielkie jubileusze i wydarzenia, ale także wystawy lokalnych artystów, koncerty osiedlowego zespołu dziecięcego czy spotkania w małych klubach i ośrodkach. O krakowskim „wszechświecie możliwości” kulturalnych opowiada wiceprezydent Andrzej Kulig w rozmowie z Tadeuszem Mordarskim.

Jeżeli nie jestem kulturalnym „freakiem”, w muzeum ostatni raz byłem w podstawówce, na koncercie muzyki poważnej – nigdy, a galeria kojarzy mi się najpierw z zakupami, a dopiero później z obrazami, to czy w stynącym z kultury wysokiej Krakowie znajdę coś dla siebie?

Andrzej Kulig: Rzeczywiście, często postrzegamy kulturę w Krakowie jako coś wręcz elitarnego. Chcemy to zmienić. Oczywiście bardzo się cieszę z dużych inwestycji jak Centrum Kongresowe ICE czy powstające na Cichym łączku Centrum Muzyki, które nadają miastu charakter metropolitalny. Z przeprowadzonych badań wynika jednak, że krakowianie chcą, aby kultura „przychodziła” do nich, że na duże wydarzenia w wielkich salach przemieszczają się maksymalnie kilka razy w roku. Na co dzień zależy im, aby kultura była blisko miejsca zamieszkania, bez straty czasu na dojazd autem czy komunikacją miejską. Zatem jeśli ktoś chce się spotkać np. z ulubionym pisarzem, to powinien mieć taką możliwość w pobliskim domu kultury czy bibliotece, jeżeli zamierza postać dziecko na zajęcia językowe czy taneczne, to w miejscu, do którego można podejść na piechotę. Mądrze nazywa się to deglomeracją kultury i właśnie to chcemy robić. Od pewnego czasu kładziemy na to spory nacisk.

W jaki sposób?

AK: Powstają nowe osiedla i to na nich powinny (i będą) powstawać placówki, które pozwolą zaspokoić potrzeby we wspomnianym zakresie.

Temu właśnie służą ośrodki kultury z dala od centrum miasta, zlokalizowane na blokowiskach, w miejscach zamieszkania. Stąd choćby nasza idea, aby stworzyć siedzibę domu kultury z prawdziwego zdarzenia np. na os. Dywizjonu 303. Szczególnie że tamtejszy ośrodek organizuje – prócz klasycznych zajęć plastycznych, językowych czy teatralnych – unikalne w skali kraju zajęcia cyrkowe. Sporo ich uczestników wybiera później szkołę cyrkową.

Obecnie trwa, nieco opóźniona, budowa ośrodka kultury na Ruczaju, bardzo potrzebnego w tym miejscu. Myślimy również o zbudowaniu ośrodka w Ruszcy. Z końcem tego roku rozpoczniemy remont Dworu Badenich w Wadowie, na Wzgórzach Krzesławickich.

I to jest kierunek, w którym chcemy iść. Powiodło się to choćby w Nowej Hucie, gdzie jest sporo mniejszych i większych centrów kultury. Teraz chcemy przenieść te dobre praktyki w inne części miasta, jak np. Klina czy Tyniec.

Czy Kraków kojarzy się Panu z kulturą elitarną i wysoką, czy raczej z kulturą powszechną, dostępną dla przeciętnego mieszkańca?

AK: Z jednym i z drugim. Natomiast ze spotkań z mieszkańcami wiem, że potrzebują oni przede wszystkim tego drugiego, czyli dostępu do kultury obok miejsca zamieszkania. I my musimy to zapewnić, aby kształtować podstawowe potrzeby obcowania z kulturą. Jeśli tego nie zrobimy, to nikt nie będzie sięgał po kulturę z wyższej półki.

A z kulturą nie jest trochę tak jak z polityką, że nawet jak się nią nie interesuję, to ona i tak wywiera wpływ na moje życie?

AK: Myślę, że niestety tak nie jest. Uważam, że można przeżyć życie, świadomie nie dotykając kultury. Dlatego warto pobudzać te potrzeby, bo kultura kształtuje obyczaje.

Co więc poleca Pan w Krakowie dla laika, na dobry początek?

AK: Jest tego sporo, ale gdybym miał wybrać konkrety, to w pierwszej kolejności polecam dwie bardzo ciekawe wystawy w Nowohuckim Centrum

Kultury. Pierwsza to galeria Zdzisława Beksińskiego, druga – Jerzego Dudy-Gracza. Obie są na bardzo wysokim poziomie, dobrze wyeksponowane i doskonale wprowadzają w świat sztuki. Dla ludzi zainteresowanych historią naszego miasta nie do przecenienia są propozycje Muzeum Krakowa. Poznamy tam Kraków w różnych epokach, także tych, o których mało wiemy. Polecam również MOCAK, który proponuje niezwykle wystawy i wydarzenia dla zainteresowanych sztuką współczesną. Natomiast jeśli ktoś nie chce odwiedzać wystaw i muzeów, to swoje pierwsze kroki powinien skierować do lokalnych ośrodków kultury, które mają świetne oferty. Często można tam spotkać młodych ludzi z fantastycznymi pomysłami.

Z przeprowadzonych badań wynika jednak, że krakowianie chcą, aby kultura „przychodziła” do nich.

Lipcowy ULICA Festival organizowany przez Teatr KTO cieszy się ogromną sympatią krakowian i turystów / Fot. Bogusław Świerzowski, UMK

Wrzesień pod znakiem kultury

Tadeusz Mordarski

Kultura i tradycja – to wrześniowe motywy przewodnie kampanii „Kraków. Wszechświat możliwości”. Jej zwieńczeniem będzie Pochód Kopernikański ulicami Starego Miasta, który wpisuje się także w obchody 45-lecia Krakowa na Liście Światowego Dziedzictwa Narodowego UNESCO.

Dzięki wrześniowej odstonie kampanii poznamy Kraków od artystycznej strony. Stanie się to za sprawą m.in. edukacyjnych filmików na stronie internetowej Miasta (krakow.pl) oraz w mediach społecznościowych (YouTube, Facebook). O mieście i inspiracjach dla twórczej działalności opowiadać będą pisarka, fotograf, architekt czy przewodnik. Termin kampanii nie jest przypadkowy, bo właśnie teraz świętujemy 45-lecie wpisania Krakowa na listę UNESCO. [Więcej na s. 19]

9 września odbędzie się Pochód Kopernikański, który o 17.00 wyruszy sprzed Bramy Floriańskiej, przejdzie ul. Floriańską do Rynku Głównego i zakończy się przed Ratuszem. W organizowanym przez Teatr KTO wydarzeniu udział weźmie ok. 150 wykonawców – aktorów, tancerzy, muzyków, szcudlarzy oraz statystów. Gośćmi specjalnymi będą członkowie Compagnie Tac O Tac, czyli francuscy mistrzowie akrobatyki na szcudłach. Całe wydarzenie nawiązywać będzie swoją scenografią do Krakowa czasów Kopernika. – W Pochodzie Kopernikańskim znajdzie się wszystko to, czym życie od zawsze nas obdarza. Będzie to mobilne przedstawienie, rodzaj wielkiej parady, podczas której zderzymy dwie jakości estetyczne i mentalne. Pokażemy świat nauki, potrzebę dążenia do marzeń oraz codzienny świat zwykłego człowieka. Spektakl zobaczy nawet kilkanaście tysięcy osób, dlatego zależy mi, aby dzięki środkom teatralnym nakreślić i osadzić w epoce, w której żyła, postać polskiego geniusza Mikołaja Kopernika – opisuje Jerzy Zoń, dyrektor Teatru KTO, reżyser i scenarzysta wydarzenia. Za scenografię i kostiumy odpowiada Joanna Jaśko-Sroka, za muzykę – Janusz Grzywacz, a za produkcję – Sebastian Godula oraz Urszula Swałek.

Nowe centra kultury

– To jedno z tych wydarzeń, które wychodzi z kulturą do mieszkańców Krakowa – twierdzi wiceprezydent Andrzej Kulig. W wywiadzie na s. 20 mówi o krakowskiej kulturze, która powinna być powszechna, dostępna dla wszystkich, bliska miejscu zamieszkania. Te warunki spełniają ośrodki i domy kultury, których sieć systematycznie się

powiększa. Tylko w ubiegłym roku została otwarta filia Centrum Kultury Podgórze – Klub Swoszowice (w odrestaurowanym budynku dworca kolejowego PKP Kraków – Swoszowice), wyremontowano też Fort nr 52 „Borek” przy ul. Fortecznej, gdzie swoje siedziby znalazły filia Centrum Kultury Podgórze – Klub Kultury „Kliny” oraz Ośrodek Kultury Biblioteka Polskiej Piosenki.

Kultura w liczbach

Obecnie Miasto jest organizatorem lub współorganizatorem dla 29 instytucji kultury (łącznie to 163 placówki). Co roku na ich funkcjonowanie przeznaczają się ok. 240 mln zł. W zeszłym roku miejskie instytucje kultury odwiedziło ponad 4,4 mln osób, do końca czerwca tego roku już 2 666 137 osób! Tylko w 2022 r. krakowskie muzea przygotowały 38 wystaw czasowych, a na deskach rodzimych teatrów odbyło się 27 premier.

Warto wspomnieć, że krakowskie teatry prezentują też widowiska plenerowe, pokazy i warsztaty w miejskiej przestrzeni, jak choćby Festiwal Tańców Dworskich cyklicznie przygotowywany przez Cracovię Danzę, Wielkie Widowisko na Wiśle i Wielką Parady Smoków od lat organizowane przez Teatr Groteska czy lipcowe święto teatrów ulicznych – ULICA Festival pod egidą Teatru KTO.

Odbierz książki w książkomacie!

Biblioteka Kraków uruchomiła już cztery książkomaty (ul. Powroźnicza 2, Radzikowskiego 29, ul. Agatowa 33, ul. Królewska 59). Natomiast w hali odlotów Międzynarodowego Portu Lotniczego im. Jana Pawła II Kraków-Balice został uruchomiony biblioteczny regał – Airport Library! To bezpłatny samoobsługowy regał, z którego mogą korzystać pasażerowie oczekujący na lot.

fot. Jan Graczyński

Ryszard Kozik
z urodzenia i zamieszkania nowohucianin,
były dziennikarz „Gazety Wyborczej”,
pracownik Muzeum Krakowa

Widziane z Krzysztoforów

Aleja Róż od nowa – fajnie, że jest!

Jak niektórzy być może pamiętają, moje felietony w KRAKOWIE.PL zaczęły się od pisywania o Nowej Hucie i to moje lokowanie dzielnicy, z którą przez całe życie byłem związany, regularnie tu powraca. Nie mogło zabraknąć więc w felietonie miejsca na opisanie nowej alei Róż.

Jak to było wcześniej...

Oczywiście nie chodzi o całą aleję, a o jej fragment, po którym od dawna już nie jeżdżą samochody, pomiędzy osiedlami Centrum B i Centrum C, przez wiele osób mylony z placem Centralnym (zapewne z powodu pomnika Lenina, który stał tam przez kilkanaście lat). Samemu zdarza mi się użyć zamiennie obu nazw, choć zdecydowanie je odróżniam (moja Ania patrzy wtedy na mnie groźnie, więc szybko się poprawiam).

Wspomniany odcinek alei Róż był przed ustawieniem tam pomnika (co stało się w 1973 r., aż wstyd przyznać, że byłem już wtedy na świecie) miejscem zielonym. Zachowały się zdjęcia i kartki pocztowe pokazujące przyjazną strefę z różami, drzewami, trawą i kwiatami, a przy tym z ławeczkami i alejkami. Później przestrzeń ta pełniła funkcje oficjalne i ideologiczne, było to też miejsce opozycyjnych happeningów i starć ze służbami, aż do obalenia pomnika Lenina w 1989 r.

Potem nastąpiła w Polsce moda na betonowanie wszelkich placów, która nie ominęła i Nowej Huty. Aleję Róż pokryto więc płytami, dla pozorów dodano dwa duże kwietniki i betonowe donice dookoła. Cieszyły się z tego przede wszystkim dzieciaki jeżdżące na hulajnogach i deskorolkach, zdecydowanie mniej – okoliczni mieszkańcy, bo dźwięk się tam niesie, że hej (podczas próby wysadzenia pomnika Leninowi urwało tylko kawałek pięty, za to wyleciały szyby w oknach po obu stronach alei).

Jak jest teraz

Miejsce to też wyjątkowo brzydko się starzało, nic więc dziwnego, że już od dawna mówiono o konieczności zmiany

nawierzchni alei. Zaczęło się nieśmiało – od zamontowania dodatkowych siedzisk, dzięki projektowi zgłoszonemu do budżetu obywatelskiego. Potem był kolejny projekt, wypracowany wraz z mieszkańcami i obejmujący już całą przestrzeń pomiędzy Centrum B i Centrum C. Na jego realizację musieliśmy poczekać, ale wreszcie jest!

Miejsce wygląda o wiele przyjaźniej, choć – jak większość tego typu rozwiązań – będziemy mogli w pełni je docenić, gdy nowo zasadzone krzewy i drzewa podrosną. Widać też, że mieszkańcy je zaakceptowali, bo wiele osób z chęcią przysiadła na ławeczkach i spaceruje. Mnie cieszy to podwójnie, bo jest dowodem na to, jak skuteczna może być współpraca lokalnych aktywistów i radnych, choć przecież nie zawsze im po drodze i często koty drą.

Ale żeby nie było, że tu tylko słodzę, to dwie uwagi mam krytyczne.

Pierwsza dotyczy tego, że remont trwał ponad rok, co wiązało się z niedogodnościami dla okolicznych mieszkańców. Domyślam się (finansowych) powodów, ale na przyszłość warto o tym pamiętać. Uwaga druga jest taka, że marzyłoby mi się w alei Róż... jeszcze więcej zieleni! W wypracowanym z mieszkańcami projekcie nawiązano do rozwiązań sprzed lat, gdy po tej części alei także jeździły samochody. Odtworzono więc

z kostki trasy ówczesnych ulic. Jako pracownik muzeum doceniam taki zabieg, równocześnie jednak wolałbym, gdyby kostki zastąpiło... trawą. Może w przyszłości uda się to zrobić.

Fajnie, że mamy nową aleję Róż! Daje to też nadzieję na przyszłość, że może uda się zmienić także wygląd i funkcje pl. Centralnego. O tym, jak wiele można tam zdziałać, przekonali mnie studenci Politechniki Krakowskiej, z którymi współpracowaliśmy przy wystawie „Plac Centralny. W poszukiwaniu centrum” w Muzeum Nowej Huty.

PS Chciałem napisać i o drugim miejscu oddanym krakowianom w ostatnich tygodniach, ale że park Wistawy Szymborskiej pojawia się już w mojej rozmowie z radnym Tomaszem Darosem, więc tylko do niej odeślę na s. 26.

Fajnie, że mamy nową aleję Róż! Daje to też nadzieję na przyszłość, że może uda się zmienić także wygląd i funkcje placu Centralnego.

Fot. Paweł Krzan, Muzeum Armii Krajowej

Dni Twierdzy Kraków – odstona druga

Piotr Makuta

W dniach 8–17 września zapraszamy na Dni Twierdzy Kraków! To znakomita okazja, by odwiedzić, także z przewodnikami, ponad trzydzieści obiektów fortyfikacyjnych i innych założeń militarnych na terenie Krakowa i w jego okolicach, wziąć udział w warsztatach, wykładach czy pokazach. Program wydarzenia to aż kilkadziesiąt propozycji do wyboru!

Wydarzenie to w założeniu ma promować dziedzictwo materialne i intelektualne, a również i duchowe Twierdzy Kraków – istniejącego od czasów średniowiecza kompleksu fortyfikacji, które stanowią cenny element architektury Krakowa, choć nie do końca znany mieszkańcom. Aby lepiej poznać zasady funkcjonowania tych obiektów, najlepiej przyjść na miejsce, zobaczyć pozostałości instalacji i posłuchać opowieści o skomplikowanych kolejach losu wielu dzieł fortyfikacyjnych. Część z nich jest już w dobrym stanie technicznym dzięki działaniom Gminy Kraków podjętym w celu przywrócenia obiektów do życia miejskiego. Te można zwiedzać bez problemów. W wypadku budynków jeszcze przed remontem zaleca się ostrożność i dodatkowy sprzęt: dobre obuwie, latarkę oraz cieplejszą odzież.

W ramach Dni Twierdzy Kraków zostaną udostępnione nie tylko obiekty pełniące bezpośrednio funkcje obronne, ale także pozostałe, jak np. obszary zaplecza logistycznego, koszary, lotnisko itd. Fortyfikacje od wieków zrosnięte były z miejskim organizmem Krakowa i bezpośrednio na niego wpływały. Współczesny kształt Krakowa jest poniekąd wynikiem ich istnienia przez wieki. Warto więc poznać bliżej tę historię, by móc odpowiedzieć np. na pytania, skąd wzięły się specyficzny układ ulic, co to był rewers demolacyjny, dlaczego wśród nowoczesnej zabudowy tkwi stary budynek, którego przeznaczenia nie jesteśmy w stanie dociec, a jego ułożenie w terenie na pierwszy rzut oka sprawia wrażenie istnego chaosu.

Szczegóły dotyczące wydarzenia można poznać, odwiedzając stronę: twierdzakrakow.pl.

Odpowiedz na pytania i wygraj książkę „Spacerem przez Twierdzę Kraków” Mateusza Drożdża!

- 1. Nad którym fortem latały kiedyś Żaby, Wrony i Salamandry?**
- 2. W którym forcie znajduje się muzeum poświęcone Twierdzy Kraków?**
- 3. Które dwa forty powróciły do służby w 2022 r. – choć tym razem cywilnej – dzięki działaniom remontowym współfinansowanym przez Gminę Miejską Kraków?**

Prawidłowe odpowiedzi należy przestać do 7 września na adres: redakcja@um.krakow.pl, wraz z informacją: „Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych na potrzeby konkursu”.

Podcast #PodgórzewKulturze

Fot. archiwum CKP

Joanna Pieczonka

Centrum Kultury Podgórze (CKP) ruszyło z projektem podcastowym pod hasłem #PodgórzewKulturze, prezentującym najciekawsze informacje z życia kulturalnego przede wszystkim prawobrzeżnej części Krakowa.

Od marca tego roku w kolejnych odcinkach podcastu prezentowane są najważniejsze wydarzenia i przedsięwzięcia realizowane przez Centrum Kultury Podgórze: zdradzamy kulisy ich organizacji, prezentujemy programy i dzielimy się ciekawymi anegdotami związanymi z historią danego projektu. Nie brakuje również nawiązań do barwnej i bogatej historii Podgórze. Nie stronimy też od rozmów na tematy, które, mając swój podgórski wątek, wykraczają poza prawobrzeżną część naszego miasta – zapewniają twórcy podcastu.

Śłuchając #PodgórzewKulturze, poznacie m.in. genezę i najciekawsze fakty historyczne związane z dwiema dużymi, cyklicznymi imprezami organizowanymi przez CKP: Tradycyjnym Świątem Rękawki na kopcu Krakusa oraz Tynieckimi Recitalami Organowymi. Odbędziecie niezwykłą podróż w czasie, odkrywając tajemnice dawnego fortu artyleryjskiego nr 52, w którym – po rewitalizacji – ma swoją siedzibę najmłodsza filia CKP: Fort Borek. Poznacie też najciekawsze propozycje w ofercie zajęciowej Centrum i przekonacie się, czym na tle innych części Krakowa wyróżnia się Dzielnica XIII Podgórze. Wśród tematów ogólnomiejskich znajdziecie m.in. ten związany z nową strategią organizowania dużych wydarzeń na terenie Krakowa, działaniami ukierunkowanymi na integrację cudzoziemców oraz „zieloną rewolucją”.

Podcastów z cyklu #PodgórzewKulturze można słuchać w serwisach YouTube i Spotify oraz na ckpodgorza.pl. Nowe odcinki publikowane są dwa razy w miesiącu, we czwartki.

Verba docent exempla trahunt / Słowa uczą, przykłady pociągają*

Anna Okońska-Walkowicz

Aktywność jest naturalnym atrybutem młodości i aby ją zachować w wieku dojrzałym i starszym, potrzebne są motywacja i troska. Szczególnej pomocy wymaga zachowanie aktywności u osób sędziwych. Kiedy maleją siły, pojawia się choroba, trudniej o zaangażowanie i energię, a one przecież warunkują życie wysokiej jakości. Mowa oczywiście o aktywności stosownej do możliwości poszczególnych osób starszych.

Szczególnie trudno być aktywnym tym osobom sędziwym, które mieszkają samotnie lub w dwuosobowych różniowianych gospodarstwach. Samotność zupełnie nie służy jakości życia, a w starości jest szczególnie szkodliwa.

Aktywne sąsiedztwo

Dane statystyczne wskazują, że znaczna część mieszkańców dużych miast w wieku senioralnym mieszka samotnie lub we dwoje. Wraz z upływem czasu maleje zwykle grono przyjaciół, rozluźniają się więzi rodzinne, a większość czasu, szczególnie w wieku podeszłym i sędziwym, nawet zdrowe osoby spędzają w domach. Najłatwiej byłoby przerwać krąg samotności, zacząć się angażować w życie sąsiedzkie.

Niestety i one w pokoleniu współczesnych seniorów zawodzą i wymagają pewnych działań, które mogłyby podjąć parafie, organizacje pozarządowe, gminy, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe. Takie działania sprawiłyby, że sąsiedzi byłiby bardziej zżyci i pomocni dla siebie nawzajem.

Aby stało się to możliwe, starsze osoby muszą poczuć, że są dla danej społeczności ważne, że komuś zależy na poprawieniu komfortu ich życia i że ktoś oczekuje ich obecności.

Dobry przykład – Krowoderskich Zuchów 7!

Z inicjatywy 91-letniego (sic!) prezesa Zarządu Wspólnoty Mieszkaniowej Krowo-

derskich Zuchów 7 pana Stefana Juchy oraz przy ogromnym zrozumieniu i wsparciu pani Agnieszki Mendrali-Grzanki, prezeski Administracji Kraków Zachód Sp. z o.o., która administruje wspomnianą nieruchomością, udało się stworzyć podwaliny aktywnego sąsiedztwa, szczególnie sąsiedztwa osób starszych.

Budynek Krowoderskich Zuchów 7 to trzynastoetazowa czteropiętrowa klatka, zamieszkiwana przez 299 osób. W jego pobliżu brak jakiegokolwiek miejsca, w którym sąsiedzi mogliby się spotykać, budować relacje czy myśleć o wspólnym działaniu. A odległość to kluczowa sprawa w przypadku zapraszania do współpracy osób starszych.

Znalazło się rozwiązanie. Administracji udało się nieodpłatnie wynająć lokal na spotkania sąsiedzkie w jadalni „Mięta i Tymianek” i zorganizować tanie obiady dla seniorów z dostawą do mieszkań. W budżecie na przyszły rok znalazły się środki na montaż siedzisk na piętrach w klatkach zamieszkiwanych przez osoby mające kłopot z poruszaniem się. Utworzono dla seniorów wspólnoty punkt „Złotej Rączki” oraz zadbano o ułatwienia związane z przekazywaniem starszym lokatorom informacji miejskich. „Mamy nadzieję, że podjęta inicjatywa z naszej strony na rzecz osób samotnych przybliży dobre relacje sąsiedzkie i da asumpt do przyjaznych międzypokoleniowych stosunków między ludźmi. Na naszym przykładzie pokazujemy, że mimo dużych trudności można skutecznie wyzwalać energię i empatię wśród ludzi, szczególnie tych, którzy czują się zagubieni w zamęcie i pośpiechu cywilizacyjnym. Wspierajmy się, pomagajmy innym na miarę naszych możliwości i wrażliwości” – piszą wspomniani w tekście animatorzy opisanych działań.

Apel przeciw samotności

Ta inicjatywa to piękny przykład ofiarnych, ale i konkretnych, dobrze przemyślanych działań, które mogłyby zostać podjęte także przez administrację osiedli mieszkaniowych lub inne podmioty. Największe możliwości mają w tym zakresie spółdzielnie mieszkaniowe i do nich chcemy się zwracać o podejmowanie inicjatyw minimalizujących tragiczne skutki samotności.

*Seneka Młodszy

Pan Stefan od wielu lat angażuje się w inicjatywy społeczne na rzecz seniorów, a za swoją działalność otrzymał m.in. złoty krzyż zastugi, krzyż kawalerski i odznakę Honoris Gratia / fot. Bogusław Świerzowski, UMK

Mydlniki. W Krakowie od 50 lat

Tadeusz Mordarski

To nieoczywiste miejsce na mapie Krakowa. Nieodkryte, a dla niektórych wręcz zupełnie nieznane. Wielu krakowian, o turystach nawet nie wspominając, nigdy tam nie dotarło. A jest tu niemal wszystko, czego potrzeba do życia. Mydlniki, bo o tej części miasta mowa, 50 lat temu zostały przyłączone do Krakowa. I do tej pory nie zatraciły swojego specyficznego charakteru.

Niewielu krakowian wie, że w Mydlnikach kryje się tajemniczy kamieniołom / fot. Marcin Kotek

Pierwsze wzmianki o Mydlnikach (wtedy była to osada de Midlnik) datowane są na 1226 r. Według wielu źródeł nazwa pochodzi od ludzi zajmujących się wytwarzaniem mydła. Wieś została przyłączona do Krakowa w 1973 r. – My śmiejemy się, że to Kraków przyłączył się do Mydlnik, a nie odwrotnie – mówi Marcin Kotek, radny dzielnicy VI Bronowice. To właśnie częścią tej dzielnicy są obecnie Mydlniki. Radny podkreśla, że jest to... wizytówka Krakowa. – Nie myślimy o tej dzielnicy jako o obrzeżach miasta, ale o jego początku. Wjeżdżając do stolicy Małopolski od strony zachodniej, od razu przejeżdżamy właśnie przez Mydlniki – zaznacza.

Co trzeba zobaczyć?

Z kolei wizytówką Mydlnik na pewno jest Młynówka Królewska. To tutaj rozpoczyna się to sztuczne koryto rzeki Rudawy, wybudowane na rozkaz króla Władysława Łokietka. Kanał połączył Mydlniki z Bronowicami, Łobzowem i Krakowem. W latach 1903–1966 został w większości zasypany, a w jego miejscu utworzono park Młynówka Królewska o długości 8 km. – To najdłuższy park w Polsce. Mydlniki mogą

cieszyć się także obecnością fortów: jednego w samych Mydlnikach, drugiego już w Bronowicach. Mamy też bardzo ciekawe miejsce, czyli stary kamieniołom. To bardzo malowniczy teren na obrzeżach Krakowa, ale dobrze skomunikowany z centrum miasta. Obecnie kamieniołom jest nieczynny, ale chcemy urządzić tam park. Staramy się o przejęcie tego terenu przez Miasto od prywatnych właścicieli – wylicza Marcin Kotek.

Lokalna społeczność

Gdy 20 lat temu przeprowadzał się do Mydlnik, mieszkało tu zaledwie kilkuset mieszkańców. Teraz, za sprawą nowych osiedli, jest ich kilka tysięcy. – Kiedyś to było małe osiedle, część Krakowa, którą zamieszkiwali zżyci ze sobą ludzie. I to widać też teraz, bo nawet napływowoci mieszkańcy starają się zachować pewną odrębność. Gdy się tu przeprowadzają, to wcześniej czy później sami mówią, że mieszkają w Mydlnikach, a nie w Bronowicach. Mamy szczęście, że chcą się integrować – podkreśla radny Kotek. – Z Mydlnik jest nas trzech: Adam Goch, Tomasz Fabiańczyk i ja. Wszyscy mówią o nas: radni z Mydlnik. O mieszkańcach

żadnej innej części dzielnicy VI tak się nie mówi. Wszyscy inni to po prostu radni czy mieszkańcy Bronowic. Staramy się więc to podtrzymać i chcemy, aby w świadomości ludzi pozostało, że to jednak była mała, mocno zintegrowana społeczność – dodaje.

Największe zrywania

Rozmawiając z mieszkańcami Mydlnik, pytając ich o najbardziej dokuczliwe problemy, w zasadzie słyszymy tylko o dwóch: korkach na ul. Balickiej i spóźniających się autobusach. – Gdy się spóźniały nie więcej niż 30 minut, to było dobrze – mówi jedna z pasażerek. Nic dziwnego, skoro jeszcze przed wakacjami pasażerów z Mydlnik woziły autobusy najdłuższej linii autobusowej w Krakowie, nr 139. – To był bardzo duży problem, bo ta linia przejeżdżała przez ściśle centrum miasta i trzy remontowane obszary Krakowa. Nie było więc szansy, aby autobusy przyjeżdżały na czas. Teraz linia 139 została skrócona i zmieniła numer na 199. W wakacje działało to dość dobrze, ale zobaczymy, jak będzie w roku szkolnym i akademickim. W naszej okolicy znajduje się Uniwersytet Rolniczy, co sprawia, że komunikacja miejska cieszy się dużym zainteresowaniem. Mamy jednak zapewnienia z Zarządu Transportu Publicznego, że będziemy wspomagani przez linię 572 – twierdzi Marcin Kotek.

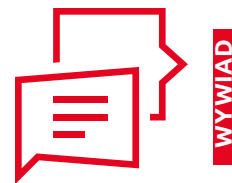
Miejsce idealne?

– Na szczęście nie ma problemów związanych z wandalizmem, libacjami czy kibolami – mówi nam jeden z mieszkańców, którego spotykamy przed klubem kultury. – Okolica jest cicha i spokojna – wtóruje mu drugi. – Na miejscu mamy szkołę podstawową, w której uczy się ponad 400 dzieci. Zaczyna się robić trochę ciasno, ale dzięki zabiegom dyrekcji dzieci jeszcze się tam mieszczą. Są dwa ośrodki zdrowia: jeden finansowany przez NFZ, drugi komercyjny. Mamy trzy przedszkola, żłobek. Są place zabaw, jest Klub Kultury „Mydlniki”. Przy ruchliwej ul. Balickiej powstał u nas jeden z pierwszych parków kieszonkowych w Krakowie. Wygląda lepiej, niż myśleliśmy: są huśtawki, szachownice, ławki. Czyli to, z czym inne nowe osiedla mają problemy, u nas już funkcjonuje. Łatwo się też stąd wydostać poza Kraków. Największym problemem jest dotarcie do centrum miasta. Niby jest blisko, można dojechać pociągiem, autobusem czy samochodem, a jednak trochę to trwa. Gdybym więc miał podsumować jednym zdaniem, powiem tak: gdyby komunikacja była lepsza, to chyba żyłoby się tu idealnie – uważa Marcin Kotek.

Tomasz Daros

wiceprzewodniczący klubu radnych Platforma-Koalicja Obywatelska. Pracuje w Komisjach Rady Miasta Krakowa: Innowacji, Funduszy Europejskich i Metropolii, Promocji i Turystyki (przewodniczący), Kultury i Ochrony Zabytków, Infrastruktury, Sportu i Kultury Fizycznej, Rewizyjnej oraz ds. przygotowania referendum lokalnego

To mieszkańcy tworzą klimat miasta

O tym, jak zmienia się Dzielnica I Stare Miasto, oraz o jej największych bolączkach, opowiada w rozmowie z Ryszardem Kozikiem radny Tomasz Daros.

Jest pan radnym Dzielnicy I Stare Miasto od 18 lat. Jak zmieniła się w tym czasie?

Tomasz Daros: Przede wszystkim bardzo zmieniła się struktura mieszkańców. Gdy przed 18 laty chodziłem od drzwi do drzwi, przedstawiając siebie i swój program wyborczy, było tu wielu stałych mieszkańców. Właściwie w każdej kamienicy. Potem, ze względu na atrakcyjność turystyczną, bardzo wzrosły ceny mieszkań. Ci, którzy je wynajmowali, musieli wyprowadzić się do tańszych rejonów miasta. Część właścicieli także zdecydowała się na wyprawdzkę, a mieszkania przeznaczyli pod najem krótkoterminowy, żeby na nich zarabiać.

Oczywiście na Starym Mieście nadal są stali mieszkańcy, ale jest ich dziś znacznie mniej. Wyparły ich hotele, hostele i najem krótkoterminowy. Miasto się zmienia, to naturalne. Nie może być jednak tak, że staje się atrakcyjne dla turystów kosztem mieszkańców. Dużo złego wydarzyło się w miejskiej polityce pod tym względem w ostatnich kilkunastu latach. Postawiono przede wszystkim na liczbę turystów, nie patrząc na konsekwencje. A przecież niezwykle ważne jest to, kogo do siebie zapraszamy. Najlepszymi gośćmi są ci, którzy przyjeżdżają na minimum kilka dni, korzystają z oferty kulturalnej, stoją się w restauracjach i kawiarniach, czyli zostawiają pieniądze. Z tej perspektywy dobrym pomysłem okazała się budowa ICE Kraków i postawienie na turystykę biznesową.

Z perspektywy mieszkańców Starego Miasta w minionych 18 latach część rzeczy zmieniło się na lepsze, a część na gorsze. Jeden z największych sukcesów to utworzenie parków Jalu Kurka i Wisławy Szymborskiej. Ten pierwszy powstał z myślą o mieszkańcach. Jeśli spojrzymy z góry, to na terenie Dzielnicy I zobaczymy mnóstwo zieleni. Tyle tylko, że to m.in. przykościelne ogrody, zamknięte zwykle dla mieszkańców, a także Planty i bulwary wiślane...

...po których porusza się dziś o wiele trudniej niż przed laty. Uderzyło mnie to kilka lat temu, gdy po przerwie powróciłem do pracy przy Rynku Głównym.

TD: O wiele więcej osób korzysta dziś z Plant i bulwarów nie tylko w celach rekreacyjnych, ale po prostu traktuje je jak drogi – do pracy, domu, przedszkola, na spotkanie. Mkną więc po nich, często naprawdę szybko, rowery i hulajnogi elektryczne. To nie są już dziś przestrzenie relaksu, miejsca na spokojny, rodzinny spacer czy rozłożenie się na kocyku z książką. Park Jalu Kurka tę lukę zappełnił, stał się dla mieszkańców taką zieloną, spokojną alternatywą.

Walka o stworzenie parku Wisławy Szymborskiej trwała kilkanaście lat. Przypominam, że pierwotnie miał tam powstać kompleks – kino, galeria, SPA. Później teren został wystawiony na sprzedaż, bo w studium zagospodarowania przestrzennego był przeznaczony pod zabudowę. Dostaliśmy wówczas obietnicę, że jeśli drugie podejście do sprzedaży okaże się nieudane, przystąpimy do wprowadzenia poprawek do studium, które umożliwią stworzenie parku. Wiele było zabiegów o poparcie tej idei, wiele osób w to się zaangażowało – wszystkim dziś serdecznie dziękuję!

Jakie są dziś największe bolączki Dzielnicy I?

TD: O pierwszej już wspominałem: to bardzo duża wartość nieruchomości, z powodu której mieszkańcom nie opłaca się tu mieszkać. Kolejny problem: jeśli dwa z ośmiu mieszkań w kamienicy są wynajmowane krótkoterminowo, czyli zamieszkują je osoby wpadające do Krakowa głównie po to, by się zabawić, staje się to uciążliwe dla stałych mieszkańców. Na terenie dzielnicy jest też za mało parkingów – to kolejny punkt zapalny pomiędzy mieszkańcami i turystami, którzy o miejsca postojowe rywalizują. Powinna być możliwość zastrzeżenia miejsc zarówno dla mieszkańców, jak i służb – straży, policji, pogotowia. Niestety, tego nie uda się uregulować lokalnie, możemy w tej sprawie jedynie apelować do ustawodawcy.

Sposobem na rozwiązanie problemu miała być budowa parkingów podziemnych...

TD: I wybudowano parking pod pl. Na Groblach, a następnie ograniczeniem miejsc parkingowych próbowano zmusić okolicznych mieszkańców do wykupienia drogich abonamentów. Po protestach miejsca do parkowania przywrócono, ale mieszkańcy się zrazili i nie chcą parkingów podziemnych także w innych miejscach. Nie możemy też zmusić do korzystania z nich turystów. Ci mogliby zostawić samochody np. na parkingu podziemnym przy Gmachu Głównym Muzeum Narodowego, ale starają się wjechać jak najgłębiej do ścisłego centrum.

Władze Krakowa powinny zrobić wszystko, aby ułatwić mieszkanie w centrum miasta. Jeśli są kłopoty z konkretnymi miejscami, powinny jasno stawiać sprawę i stanowczo reagować. Jak nieskuteczne są dotychczasowe działania, widać było na przykładzie Dolnych Młynów, gdzie codziennie bawilo się po kilka tysięcy osób. Nie możemy pozwolić, żeby centrum Krakowa zamieniono się w makietę. To mieszkańcy tworzą klimat miasta!

Ponad sto lat **krakowskiej lekkoatletyki**

Paweł Waluś

Lekkoatleci z Krakowa przez lata osiągnęli wiele sukcesów, nie tylko na naszym podwórku, ale również na zawodach międzynarodowych. Czy zastanawialiście się kiedyś, gdzie zaczęli oni swoje kariery?

Jednym z takich miejsc jest Sekcja Lekkoatletyczna K.S. Cracovia 1906, niezwykle bogata w historię – w tym roku będzie obchodzić jubileusz 110-lecia! Oczywiście rok występujący w nazwie (1906) odpowiada założeniu Klubu Sportowego, którego Sekcja Lekkoatletyczna została oficjalnie powołana w 1913 r.

Z okazji wyjątkowego jubileuszu na 9 września zaplanowano uroczyste obchody pod patronatem Prezydenta Miasta Krakowa Jacka Majchrowskiego. W programie przewidziano uroczyste spotkanie w Urzędzie Miasta Krakowa oraz, rzecz jasna, zawody lekkoatletyczne w ramach 48. Memoriału im. Aleksandra Moroza i II Memoriału im. Emila Dudzińskiego, które odbędą się na stadionie AWF Kraków.

Dlaczego akurat doktorowi Morozowi poświęcone jest to wydarzenie? Trudno bowiem mówić o historii Sekcji Lekkoatletycznej, nie wymieniając jego nazwiska. Jako sportowiec, trener, a wreszcie działacz od 1930 r. ciężko pracował nad rozwojem tej jednostki. Za swoje działania został odznaczony złotą odznaką PZLA,

a także Złotym Krzyżem Zasługi za upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.

Z kolei dr Emil Dudziński to również były lekkoatleta, trener i działacz Cracovii oraz AZS Kraków. Sztafeta 4x100m kobiet pod jego kierunkiem zdobyła brązowy medal na igrzyskach olimpijskich w Rzymie w 1960 r. W tym samym roku otrzymał Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski.

W trakcie swojej działalności Sekcja Lekkoatletyczna osiągnęła: 3 drużynowe mistrzostwa Polski, 2 drużynowe mistrzostwa Polski w przelajach, 74 tytuły indywidualnego mistrza Polski, 31 indywidualnych mistrzostw Polski Juniorów, a także wysłała 3 zawodników reprezentujących nasz kraj na Igrzyskach Olimpijskich.

Jeżeli chcecie wziąć udział w 48. Memoriale im. Aleksandra Moroza i II Memoriale im. Emila Dudzińskiego, szczegółowe informacje dotyczące zawodów można znaleźć na fanpage'u FB: KS Cracovia 1906 lekkoatletyka oraz na stronie: www.cracovia1906.pl w zakładce: Lekkoatletyka.

 Kraków

CHODŹ NA POLE!

**ODKRYJ, ILE MOŻLIWOŚCI DAJE
CI MIASTO, ŻEBY AKTYWNIIE
SPĘDZAĆ CZAS**

KRAKÓW
W FORMIE

więcej na:

www.krakow.pl

Niezwykły Tyniec / fot. Jan Graczyński, UMK

Od Kobierzyna do Tyńca

Michał Koziot

Na rynku ukazała się niezwykła książka. Jej tytuł brzmi „Cmentarze dzielnicy Dębni: Kobierzyn, Pychowice, Skotniki, Tyniec”. Książkę napisała oraz samodzielnie wydała doktor Karolina Grodziska, autorka wielu cennych i ciekawych publikacji o krakowskich i niekrakowskich cmentarzach. Jednak w tym wypadku mamy do czynienia z naprawdę wyjątkową pozycją.

Doktor Karolina Grodziska, opisując małe cmentarze prawobrzeżnego Krakowa, prowadzi nas – mam na myśli bardziej dojrzałych czytelników, pamiętających lata 60., 70., generalnie czasy sprzed 1989 r. – po mogiłach ludzi nam współczesnych. Tak jest przede wszystkim w przypadku tynieckiego cmentarza. Spoczywa tam liczne grono osób związanych z „Tygodnikiem Powszechnym”. Lista jest długa i są na niej takie nazwiska jak: Hanna Malewska, pisarka, przez kilkanaście lat redaktorka naczelna „Znaku”; poeta i publicysta Marek Skwarnicki; redaktor naczelny „Tygodnika Powszechnego” Jerzy Turowicz oraz pisarz i publicysta Tadeusz Żychiewicz. Na tynieckim cmentarzu jest także pochowana, zmarła w 2012 r., Maria Mordarska z domu Miklicz. Poświęcona tej postaci notka biograficzna brzmi: „absolwentka polonistyki UJ, przewodnicząca Samorządu Domu Studenckiego »Nawojka«. Uważana w środowisku dawnych działaczy studenckich za »współtworzącą podwaliny samorządności i enklawy niezależnej kultury studenckiej w Uniwersytecie Jagiellońskim w latach sześćdziesiątych«”.

Warto jednak przypomnieć, że nazwisko Marii vel Maryli Mikliczówny wiąże się także z legendarnym „buntem” studentów, którzy w 1973 r. protestowali przeciwko ślamazarnemu remontowi „Żaczka”. Bunt wsparła „Nawojka”, wtedy również zaniedbana i wymagająca kapitalnego remontu. Nekrolog, który ukazał się

w „Dzienniku Polskim” po śmierci Marii Mordarskiej, podpisali m.in. Kazimierz Barczyk, Zbigniew Bąk, Jan Białczyk, Henryk Kusiewicz, Jan Maurer, Alojzy Morzyniec, kiedyś znane postacie w środowisku studenckim.

Prestiżowy cmentarz

Czytając „Cmentarze”, nieodparcie dochodzimy do wniosku, że tyniecka nekropolia coraz bardziej staje się miejscem prestiżowym. W skali krakowskiej jest już tym, czym w skali ogólnopolskiej są podwarszawskie Łaski. Tam, na leśnym cmentarzu spoczęli m.in. Irena Dziedzic, Tadeusz Mazowiecki, Antoni Słonimski, Jerzy Zawieyski, a także prof. Jacek Woźniakowski, były prezydent Krakowa.

Będąc na tynieckim cmentarzu, warto też zwrócić uwagę na głąz z napisem: „Pod tym kamieniem złożono garść ziemi z miejsca katastrofy lotniczej pod Smoleńskiem 10 IV 2010 r.”.

Książka Karoliny Grodziskiej ratuje od zapomnienia wielu zmarłych, wiele postaci bardzo różnego kalibru. Kto ze współczesnych krakowian pamięta, że na cmentarzu w Pychowicach spoczywa: „Dąbrowski Walery (30 listopada 1912 – 24 II 1980), mieszkaniec Pychowic, znany oryginał krakowski, wielokrotnie za czasów PRL zatrzymywany za »wznoszenie antypaństwowych okrzyków«”? Za tym

lakończym z konieczności opisem kryje się barwna (metaforyczna i dosłownie) postać. Starsi wiekiem krakowianie z pewnością pamiętają i wspominają śp. pana Walerego – nota bene podobno całym dobrze prosperującym i to w czasach niezbyt sprzyjających „prywaciarzom” – hodowcę drobiu, któremu co pewien czas jakaś wewnętrzna siła kazała wsiąść na rower i ruszyć przez ulice Krakowa. Mknął wtedy – w powiewającej czerwonej pelerynie, z okręconym czerwonym chustą cylindrem na głowie – wzbudzając uzasadnione zaciekawienie. Rzeczywiście wznosił niekiedy okrzyki, m.in. mające na celu podważenie przyjaźni polsko-radzieckiej, będącej przecież fundamentem naszej polityki zagranicznej. Jeżeli wierzyć legendzie, jego największym wyczynem był triumfalny przejazd ulicami Krakowa wzdłuż licznych tłumów. Zgromadzono je, aby radośnie witały jakiegoś Bardzo Dostojnego Gościa. Przejazd pana Dąbrowskiego przed partyjno-państwową kolumną samochodów wzbudził tak wielki entuzjazm, że od tego czasu, kiedy zanosilo się na kolejną oficjalną wizytę, był zatrzymywany i na jakiś czas przymusowo kierowany do szpitala w Kobierzynie. Zdobył tam nie tylko diagnozę „schizofrenii”, ale podobno także dużą popularność wśród personelu medycznego. Stał się wręcz jedną z legendarnych kobierzyńskich postaci. A tak swoją drogą, folklor szpitalny to zupełnie osobny i bardzo ciekawy temat.

Trudny los jeńców

Do zgoda innych refleksji skłania czytelnika lektura tej części książki, która jest poświęcona cmentarzowi parafialnemu w Skotnikach. Spoczywają tam członkowie rodziny Autorki, m.in. jej

dziadek, mecenas Stanisław Grodziski, krakowski adwokat, ale przede wszystkim wybitny działacz ruchu ludowego, jeden z wielu inteligentów chłopskiego pochodzenia, którzy odegrali ogromną i bardzo pozytywną rolę w latach 1914–1945, a których świat zawałił się wraz ze zniszczeniem Polskiego Stronnictwa Ludowego. Mecenas Stanisław Grodziski nie dożył tej chwili, zmarł bowiem 29 września 1946 r. Funkcjonariusze Urzędu Bezpieczeństwa mieli jednak wątpliwości. Podejrzewali, że śmierć mecenas Grodziskiego była sfiingowana i szykowali się nawet do ekshumacji.

Różny od pozostałych nekropolii jest znajdujący się w Skotnikach cmentarz radzieckich jeńców wojennych. Jak wiemy, Niemcy wziętych do niewoli bolszewików traktowali w sposób szczególnie okrutny: mordowali ich pracą ponad siły oraz głodem. Autorka pisze, że: „Mieszkający podczas wojny w pobliżu (w Skotnikach i w Pychowicach) mój ojciec Stanisław Grodziski i jego siostra, Beata Wołoszyńska, wspominali, że widywali, jak mieszkańcy Skotnik kładli na drodze otoczone w pyłe jabłka lub kawałki chleba, które pędzeni przez niemieckich strażników nieszczęśnicy mogli niepostrzeżenie podjąć z ziemi”. Nie jest znane ani jedno nazwisko pochowanego w Skotnikach radzieckiego żołnierza.

Książkę uzupełniają niezwykle aneks, czyli „Regestr (!) Aktów Zeyścia Żołnierzy Wojska Polskiego w Szpitalu Tynieckim”. W owym rejestrze ks. Ignacy Tomaniewicz, benedyktyn i proboszcz tyniecki, od 30 kwietnia do 15 września 1813 r. zapisywał nazwiska żołnierzy, którzy zmarli w tynieckim lazarecie. Lista obejmuje 123 osoby. Najmłodszy Ludwik Choynacki miał 17 lat, najstarszy Fryderyk Mayer – 50. Ich mogiły na tynieckim cmentarzu zatarł czas.

Warto jednak przypomnieć, że nazwisko Marii vel Maryli Mikliczówny wiąże się także z legendarnym „buntem” studentów, którzy w 1973 r. protestowali przeciwko ślamazarnemu remontowi „Żaczka”.

Kalendarium krakowskie

30 sierpnia 1657

Szwedzi opuszczają Kraków.

31 sierpnia 1944

W niemieckim obozie koncentracyjnym umiera Henryk Rowid, krakowianin, nauczyciel, teoretyk pedagogiki, działacz oświatowy.

1 września 1982

„Dziennik Polski” donosi: „Mimo znacznych trudności tak finansowych, jak i materiałowych, odnowa zabytków naszej starówki trwa”.

2 września 1945

W Sukiennicach można już podziwiać ocalony „Hołd pruski”.

3 września 1946

Umiera prof. Mieczysław Małeckie, „kierownik tajnego uniwersyteckiego nauczania w latach okupacji niemieckiej”,

więzień niemieckich obozów koncentracyjnych Oranienburg i Dachau.

4 września 1641

Papież Urban VIII zatwierdza erygowanie klasztoru OO. Bernardynów przy ul. św. Jana.

5 września 1956

„Dziennik Polski” donosi: „Aż wstyd jak brudna jest podłoga w barze mlecznym »Jarosz«.”

6 września 1945

W handlu pojawiają się importowane bułgarskie papierosy.

7 września 1905

Do Krakowa przybywa licząca 200 osób wycieczka młodzieży szkolnej ze Śląska. Młodzi goście będą przez trzy dni zwiedzali miasto oprowadzani przez fachowych przewodników.

Modernizacja cmentarza Maki Czerwone

Zarząd Cmentarzy Komunalnych w Krakowie zawarł umowę z wykonawcą i przystąpił do opracowania dokumentacji projektowej dla kompleksowej przebudowy cmentarza Maki Czerwone. Teren zostanie ogrodzony, zagospodarowany zielenią i wyposażony w niezbędną infrastrukturę cmentarną wraz z oświetleniem. Dodatkowo powstanie kilkaset miejsc pochówkowych oraz kolumbaria.

Cmentarz wraz z budynkiem dawnej kaplicy cmentarnej, starodrzewiem, nagrobkami oraz pobliską aleją dębowo-klonową wpisany został do gminnej ewidencji zabytków, a dzięki wpisowi kaplicy do wojewódzkiego rejestru zabytków będzie można ubiegać się w przyszłości o dofinansowanie z NFRZK na remont tego obiektu.

Cmentarz zlokalizowany przy ul. Czerwone Maki i ul. Piltza wraz z kaplicą powstał ok. 1917 r. Pierwotnie służył jako miejsce pochówku członków personelu medycznego szpitala w Kobierzynie oraz jego pacjentów. Na nekropolii znajduje się wspólny grób wojenny pacjentów oraz Żydów z gminy Skawina – ofiar hitlerowskiej egzekucji, dokonanej w 1942 r. Najstarszą mogiłą jest jednak grób Marii Juchniewiczowej – siostry marszałka Józefa Piłsudskiego, zmarłej w 1921 r., odnowiony w 80. rocznicę jej śmierci.

– Gmina Kraków sukcesywnie przeprowadza niezbędne inwestycje i remonty na krakowskich cmentarzach komunalnych. Naszym celem jest nie tylko zabezpieczenie odpowiedniej liczby miejsc pochówkowych dla mieszkańców, ale również dbałość o przyrodę i dziedzictwo kulturowe. Dlatego rozpoczynamy modernizację cmentarza Maki Czerwone, która pozwoli na pozyskanie kolejnych miejsc pochówkowych, odpowiednie zagospodarowanie terenu

zielenią oraz podkreślenie kontekstu historycznego tego miejsca. Na ten problem zwracali mi uwagę na spotkaniu mieszkańcy, których bliscy są tam pochowani – podkreśla Andrzej Kulig, zastępca prezydenta Krakowa.

W 2023 r. wyłoniono w przetargu wykonawcę i podpisano umowę na opracowanie dokumentacji na realizację modernizacji cmentarza Maki Czerwone w Krakowie. Dokumentacja obejmuje m.in. inwentaryzację zieleni wysokiej wraz z gospodarką drzewostanu, projekty: zagospodarowanie powierzchni grzebalnej oraz infrastruktury cmentarnej – alejki, ogrodzenie, instalację wodną wraz ze źródłami, oświetlenie, kolumbaria oraz zaznaczenie granic mogiły zbiorowej pacjentów Zakładu dla Umysłowo i Nerwowo Chorych, zamordowanych w 1942 r. Dodatkowo wykonana zostanie inwentaryzacja konserwatorska i architektoniczno-budowlana zabytkowej kaplicy cmentarnej, dla której przewidziana jest również koncepcja w zakresie przyszłego zagospodarowania wnętrza wraz z określeniem koniecznych do wykonania robót budowlanych. Koszt zamówienia wynosi 196 000,50 zł brutto.

Zakłada się również pozostawienie w maksymalnym zakresie istniejącego drzewostanu oraz zaprojektowanie dodatkowej zieleni dekoracyjnej. (red.)

Testy na HIV – anonimowo, bez skierowania

Jeśli istnieje podejrzenie zarażenia się wirusem HIV, bezpłatnie, anonimowo i bez skierowania można wykonać test w kierunku HIV. Na badanie zarejestrować się może każdy mieszkaniec Krakowa. Testy wykonuje Punkt Konsultacyjno-Diagnostyczny w Krakowie przy

pl. Szczepańskim 3, od poniedziałku do piątku w godz. 15.00–18.00.

Rejestracja na badania odbywa się wyłączenie drogą elektroniczną, na stronie: stowarzyszeniejedenswiat.org, w zakładce „Testy w kierunku HIV”; e-mail: pkd.krakow@stowarzyszeniejedenswiat.org. Test

najlepiej wykonać po sześciu tygodniach od ryzykownej sytuacji, pacjent nie musi być na czczo. Wynik można odebrać już następnego dnia.

Badania są finansowane przez Gminę Miejską Kraków i Krajowe Centrum ds. AIDS. (red.)

 Kraków

VII WIELKA LEKCJA EKOLOGII
PRZY TAURON ARENIE KRAKÓW

KIERUNEK KLIMAT!

DATA:
17 WRZEŚNIA

GODZINA:
11:00-16:00

PLENER

„ZAGUBIENI” GRA MIEJSKA

II EDYCJA | 22 września 2023 r.

Gra realizowana w ramach projektu *Świat książki w zasięgu ręki*
Szczegóły na www.biblioteka.krakow.pl

BIBLIOTEKA KRAKÓW • INSTYTUCJA KULTURY MIASTA KRAKOWA

 Kraków

55
Copernik

KRAKÓW
wszechświat
możliwości

 **KTO
TEATR**

Kraków świętuje
550. rocznicę urodzin Mikołaja Kopernika
oraz wpisanie Starego Miasta w Krakowie
na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO

POCHÓD

9 września 2023
godz. 17.00-19.00

KOPERNIKAŃSKI

Teatralne widowisko plenerowe pełne tańca, muzyki i akrobacji

TRASA: **Brama Floriańska – Ulica Floriańska**
– Rynek Główny – Ratusz na Rynku Głównym

W widowisku weźmie udział około 150 wykonawców – aktorzy, tancerze, muzycy, szrudlarze oraz statyści; ze specjalnym udziałem Compagnie Tac O Tac – francuskich mistrzów akrobatyki na szrudłach.

scenariusz i reżyseria: Jerzy Zoń
scenografia i kostiumy: Joanna Jaśko-Sroka

muzyka: Janusz Grzywacz
produkcja: Sebastian Godula, Urszula Swałtek

www.krakow.pl